

Jaarrekening 2023

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

Vast te stellen in de openbare vergadering van het algemeen bestuur op 10 juli 2024

DM1989227 VERSIE 3

Adres

Poldermolen 2
Postbus 550
3990 GJ Houten

Telefoon

(030) 634 57 00

Fax

(030) 634 59 99

E-mail

post@hdsr.nl

Internet

www.hdsr.nl

Inhoudsopgave

<i>DM1989227 versie 3</i>	<i>1</i>
Inleiding en leeswijzer	3
1. Samenvatting jaarrekening 2023	4
1.1 <i>Exploitatie</i>	4
1.2 <i>Voorstel tot bestemming van het resultaat</i>	6
2. Balans per 31 december 2023	7
2.1 <i>Balans per 31 december 2023</i>	7
2.2 <i>Toelichting jaarrekening 2023</i>	8
2.2.1 <i>Grondslagen van waardering en resultaatbepaling</i>	8
2.2.2 <i>Toelichting balans per 31 december 2023</i>	11
2.3 <i>Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen</i>	23
3. Rekening naar programma's	26
3.1 <i>Exploitatierekening naar programma's</i>	26
4. Rekening naar kostendragers	27
4.1 <i>Exploitatierekening naar kostendragers</i>	27
4.2. <i>Toelichting kostendragers</i>	28
4.2.1. <i>Toelichting kostendrager Watersysteemheffing</i>	28
4.2.2. <i>Toelichting kostendrager Zuiveringsheffing</i>	29
Rekening naar kosten- en opbrengstsoort	31
5.1 <i>Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoort</i>	31
5.2 <i>Toelichting rekening naar kosten- en opbrengstsoort</i>	31
6. Specificaties	37
6.1 <i>Specificatie onderhanden werk en restant krediet per 31-12-2023</i>	38
6.2 <i>Staat van vaste schulden</i>	39
6.3 <i>Bijlage SiSa verantwoording NPLG</i>	40
7. Controleverklaring	41
8. Besluit	47

Inleiding en leeswijzer

Inleiding

Conform artikel 103 van de Waterschapswet en artikel 11 van de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie bieden wij u hierbij de jaarrekening 2023 van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden ter vaststelling aan.

De jaarrekening is een financieel verantwoordingsdocument en wordt ter vaststelling aangeboden aan het algemeen bestuur. Door de vaststelling van de jaarrekening verleent het algemeen bestuur aan het college décharge ten aanzien van het financieel beheer. In het bestuursverslag, dat separaat wordt aangeboden, wordt nader ingegaan op het financiële beleid en de programmaverantwoording.

Aan de hand van de begroting en begrotingswijzigingen (BW) worden de kaders door het algemeen bestuur vastgesteld en via de jaarrekening wordt gecontroleerd of de uitvoering binnen deze kaders heeft plaatsgevonden.

De accountant geeft een getrouwheidsoordeel en een oordeel over de financiële rechtmatigheid van de totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties van de jaarrekening. Naar aanleiding van de controle door de accountant is een goedkeurende controleverklaring voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid verstrekt.

In de vergadering van het algemeen bestuur op 10 juli 2024 wordt de jaarrekening behandeld en vastgesteld.

Leeswijzer

Door het algemeen bestuur zijn in de vergaderingen van 5 juli 2023 en 20 december 2023 begrotingswijzigingen voor het verslagjaar 2023 in de exploitatie vastgesteld.

In de jaarrekening worden positieve resultaten als voordeel (V) en negatieve resultaten als nadeel (N) vermeld.

De samenvatting en het voorstel tot bestemming van het saldo zijn in hoofdstuk 1 opgenomen. In hoofdstuk 2 staat de balans met de daarbij behorende toelichtingen. In hoofdstuk 3 tot en met 5 zijn de exploitatierekeningen naar programma's, kostendragers en kosten- en opbrengstsoorten weergegeven. In hoofdstuk 6 zijn specificaties van onderhanden werk inclusief kredietruimte van de lopende investeringsprojecten en de staat van vaste schulden opgenomen. In hoofdstuk 7 is de controleverklaring toegevoegd.

Behandeling bestuur

Het college van dijkgraaf en hoogheemraden stemt in met de concept jaarrekening 2023 en legt deze voor aan het algemeen bestuur. Het algemeen bestuur is het bevoegd orgaan voor het vaststellen van de jaarrekening op grond van artikel 104, lid 1 van de Waterschapswet. Op grond van artikel 105 van de Waterschapswet nemen de leden van het dagelijks bestuur niet deel aan stemmingen over besluiten als bedoeld in het eerste, tweede en vierde lid van artikel 104.

Publicatie

De definitieve jaarstukken worden via bekendmakingen openbaar gemaakt.

Op het moment dat de jaarstukken 2023 door het college aan het algemeen bestuur worden voorgelegd zijn de documenten voor iedereen beschikbaar. Ook worden de jaarstukken 2023 digitaal op de website www.hdsr.nl gepubliceerd.

1. Samenvatting jaarrekening 2023

1.1 Exploitatie

Exploitatierkening naar programma	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na BW	Realisatie 2023	Vershil na BW/ realisatie	
Watersysteembeheer Robuust en gezond watersysteem Waterveilige leef- en werkomgeving	57.018	63.256	64.086	57.300	6.786	V
Zuiveringsbeheer Zuiver afvalwater, energieneutraal en circulair	49.873	55.234	56.423	58.208	-1.785	N
Bestuur en organisatie Bestuur, middelen en maatschappij Waterbewust leven/genieten van water	35.437	39.834	40.653	40.759	-106	N
Netto lasten	142.328	158.324	161.162	156.267	4.895	V
Exploitatierkening naar kostendragers						
Watersysteemheffing	75.030	84.766	86.039	79.310	6.729	V
Zuiveringsheffing	67.298	73.558	75.123	76.957	-1.834	N
Netto lasten	142.328	158.324	161.162	156.267	4.895	V

Exploitatierkening naar kostensoort	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na BW	Realisatie 2023	Vershil na BW/ realisatie	
Rente	7.421	7.420	7.945	8.428	-483	N
Afschrijvingen	28.808	29.876	29.205	29.560	-355	N
Personeelslasten	64.801	72.634	72.634	71.640	994	V
Overige lasten	76.650	86.143	88.440	88.224	216	V
Totaal lasten	177.680	196.073	198.224	197.852	372	V
Overige opbrengsten	20.321	18.472	18.521	21.089	2.568	V
Interne verrekeningen	15.031	19.277	18.541	20.496	1.955	V
Totaal overige baten	35.352	37.749	37.062	41.585	4.523	V
Netto lasten (totaal te dekken)	142.328	158.324	161.162	156.267	4.895	V
Netto belastingopbrengsten	139.365	145.739	144.189	142.685	-1.504	N
Resultaat voor mutaties reserves	-2.963	-12.585	-16.973	-13.582	3.391	V

Netto belastingopbrengst per categorie	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na BW	Realisatie 2023	Vershil na BW/ realisatie	
Watersysteemheffing ingezetenen	30.509	33.246	32.746	32.525	-221	N
Watersysteemheffing gebouwd	37.998	40.646	40.646	41.064	418	V
Watersysteemheffing ongebouwd	6.169	6.119	6.219	6.294	75	V
Watersysteemheffing natuur	77	75	75	76	1	V
Verontreinigingsheffing	201	212	212	108	-104	N
Zuiveringsheffing	64.411	65.441	64.291	62.618	-1.673	N
Netto belastingopbrengsten	139.365	145.739	144.189	142.685	-1.504	N

Bedragen zijn in duizenden euro's, V = voordeel, N = nadeel

De bedragen in kolom "Vershil begroting/rekening" worden toegelicht in het bestuursverslag 2023, bijlage 1.

Resultaat

In 2023 is een negatief exploitatieresultaat van € 9,788 miljoen gerealiseerd na mutaties bestemmingsreserves. De mutaties reserves zijn al bestemd op basis van de begroting 2023 en eerder vastgestelde besluiten. Op hoofdlijnen is het resultaat als volgt opgebouwd:

Exploitatierekening per kostensoort	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na BW	Realisatie 2023	Vershil na BW/ realisatie	
Totale lasten	177.680	196.073	198.224	197.852	372	V
Totale baten (incl. geactiveerde lasten)	35.352	37.749	37.062	41.585	4.523	V
Netto lasten (totaal te dekken)	142.328	158.324	161.162	156.267	4.895	V
Netto belastingopbrengsten	139.365	145.739	144.189	142.685	-1.504	N
Resultaat voor mutaties reserves	-2.963	-12.585	-16.973	-13.582	3.391	V
Mutaties bestemmingsreserves	6.698	6.287	7.159	3.794	-3.365	N
Nog te bestemmen resultaat	3.735	-6.298	-9.814	-9.788	26	V
Mutatie algemene reserve	-2.163	0	600	533	67	
Mutatie egalisatiereserve WSH	-767	2.171	3.018	715	2.303	
Mutatie egalisatiereserver ZH	-755	4.127	6.196	8.540	-2.344	
Mutatie bestemmingsreserve WOO	-50	0	0	0	0	
Saldo na bestemming resultaat	0	0	0	0	26	

Bedragen zijn in duizenden euro's

Toelichting op hoofdlijnen

Het negatieve exploitatieresultaat voor nog te bestemmen resultaat over 2023 is € 26.000 minder negatief dan begroot. In paragraaf 5.2 Toelichting rekening naar kosten- en opbrengstsoort worden de verschillen tussen de begroting en de realisatie uitgebreid toegelicht. Hieronder volgen de belangrijkste verschillen tussen de begroting na begrotingswijzigingen en de realisatie in het jaar 2023.

Voordelen (V)	
Lasten	
• Lagere personeelslasten	994
• Lagere overige lasten	216
Baten	
• Hogere opbrengst personeelsbaten (inclusief voorziening pensioen)	622
• Hogere opbrengst financiële baten	67
• Hogere opbrengst overige baten	1.879
• Hogere opbrengst interne verrekeningen	1.955
Totaal	5.733

Nadelen (N)	
Lasten	
• Hogere kapitaallasten	838
Baten	
• Lagere opbrengst waterschapsbelastingen	1.504
• Lagere onttrekking bestemmingsreserves	3.365
Totaal	5.707
Vershil begroting na BW en rekening	26

Bedragen zijn in duizenden euro's

1.2 Voorstel tot bestemming van het resultaat

Voorgesteld wordt het nog te bestemmen negatief exploitatieresultaat van € 9,788 miljoen de volgende bestemming te geven:

Nog te bestemmen exploitatieresultaat 2023	Voorstel verdeling resultaat 2023	
Algemene reserves (onttrekking)		-533
Bestemmingsreserve tariefsegalisatie Watersysteemheffing (onttrekking)		-715
Bestemmingsreserve tariefsegalisatie Zuiveringsheffing (onttrekking)		-8.540
Mutatie reserves bestemming resultaat (onttrekking)		-9.788

Bedragen zijn in duizenden euro's

De verdeling van watersysteemheffing per belastingcategorie is conform het besluit zesde wijziging kostentoedelingsverordening 2009 Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden, dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 4 oktober 2023.

Reservepositie

Voor een toelichting op de reservepositie, mutaties reserves en resultaatbestemming verwijzen wij u naar pagina 15 t/m 18 van de jaarrekening.

Reserve positie	Saldo na resultaat 2022	Mutaties 2023 na BW	Mutaties reserves 2023 (AB besluit)	Saldo na mutaties 2023	Voorstel bestemming resultaat 2023	Saldo na bestemming resultaat 2023
Watersysteemheffing	5.724			5.724	-288	5.436
Zuiveringsheffing	7.089			7.089	-245	6.844
Totaal algemene reserves	12.813			12.813	-533	12.280
Watersysteemheffing ingezetenen	3.635			3.635	-551	3.084
Watersysteemheffing gebouwd	9.807			9.807	-726	9.081
Watersysteemheffing ongebouwd	-1.119			-1.119	567	-552
Watersysteemheffing natuur	28			28	-5	23
Zuiveringsheffing	17.419		27.062	44.481	-8.540	35.941
Totaal reserves tariefsegalisatie	29.770			56.832	-9.255	47.577
Gekanaliseerde Hollandsche IJssel	39.483	-1.670		37.813		37.813
RWZI – Utrecht	23.323	-4.312	-19.011	0		0
Overwaarde SNB	0	-350	5.250	4.900		4.900
Baggerprogramma	0	2.385		2.385		2.385
Transitie	2.745	-194		2.551		2.551
ICT	123	0		123		123
Omgevingswet	397	-397		0		0
Groen/Blauwe diensten	358	-10		348		348
Impulsregeling	0	1.247		1.247		1.247
HWBP projecten	455	0		455		455
Inzet KWA (verdieping)	2.918	57		2.975		2.975
Restauratie Woordersluis	1.000	167		1.167		1.167
Sloop RWZI Utrecht	14.005	-504	-13.301	200		200
Veiligheidstoets	175	-175		0		0
Asset Management	450	-181		269		269
Innovatiefonds	1.000	0		1.000		1.000
Wet open overheid (WOO)	50	143		193		193
Totaal overige bestemmingsreserves	86.482	-30.856	-27.062	55.626	0	55.626
Totaal	129.065	-30.856	0	125.271	-9.788	115.483

Bedragen zijn in duizenden euro's

2. Balans per 31 december 2023

2.1 Balans per 31 december 2023

Activa	Ref.	31-12-2023		31-12-2022	
Vaste Activa					
Materiële vaste activa	A	443.151		435.651	
Financiële vaste activa	B	9.607		2.652	
Immateriële vaste activa	C	4.293		4.829	
			457.051		443.132
Vlottende Activa					
Liquide middelen	D	3		0	
Kortlopende vorderingen	E	16.079		10.844	
Overlopende activa	F	1.235		9.741	
			17.317		20.585
Totaal			474.368		463.717

Bedragen zijn in duizenden euro's

Passiva	Ref.	31-12-2023		31-12-2022	
Vaste Passiva					
Algemene reserves		12.813		10.650	
Bestemmingsreserve tariefseglisatie		56.832		28.248	
Overige bestemmingsreserves		55.626		86.432	
Nog te bestemmen resultaat		-9.788		3.735	
Eigen Vermogen	G		115.483		129.065
Voorzieningen	H	4.985		8.675	
Vaste schulden	I	287.105		277.077	
			292.090		285.752
			407.573		414.817
Vlottende Passiva	J				
Netto-vlottende schulden		51.026		29.793	
Overlopende passiva		15.769		19.107	
			66.795		48.900
Totaal			474.368		463.717

Bedragen zijn in duizenden euro's

2.2 Toelichting jaarrekening 2023

2.2.1 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Algemeen

De jaarrekening is gebaseerd op de Regeling Beleidsvoorbereiding en Verantwoording waterschappen. De grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar.

Grondslagen waardering balans

Immateriële vaste activa

Bijdrage in activa van derden door het Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden zijn opgenomen onder de immateriële vaste activa en worden afgeschreven in 10 jaar.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de aanschafwaarde verminderd met eventuele ontvangen investeringsbijdragen en cumulatieve afschrijvingen.

Daarnaast worden de materiële vaste activa, voor zover deze zich nog in het stadium van "Onderhanden werk" bevinden, vermeerderd met de eigen personeelslasten en bouwrente.

Afschrijvingsbeleid

In de "Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie HDSR" zijn de kaders voor het afschrijvingsbeleid door het algemeen bestuur vastgesteld. Vervolgens heeft het college het uit te voeren beleid nader uitgewerkt in de Regeling financieel beheer.

1. Het beleid ten aanzien van waardering en afschrijving van activa omvat in ieder geval:
 - a. investeringen met een verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs lager dan € 25.000, - worden niet geactiveerd;
 - b. de wijze waarop het waterschap omgaat met de verplichtingen uit het Waterschapsbesluit dat de bijdragen van eigen personeel, de rente over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief kan worden toegerekend en de mogelijkheid dat een redelijk deel van de kosten van ondersteunende diensten van het waterschap in de vervaardigingsprijs van vaste activa worden opgenomen;
 - c. de afbakening tussen investering en onderhoud;
 - d. de afschrijvingsmethode;
 - e. overstappen naar één moment van activeren in het jaar op 31-12 van het betreffende jaar van gereed melding;
 - f. toevoegen van activa categorieën met bijbehorende afschrijvingstermijnen.
2. Bijdragen in activa in eigendom van derden worden afgeschreven gedurende het aantal jaren dat de betreffende activa naar verwachting door derden zal worden geëxploiteerd en voor zover de betreffende uitgaven op grond van artikel 4.64 van het Waterschapsbesluit worden geactiveerd.

3. Materiële vaste activa worden lineair afgeschreven in:

Activasoort	afschrijvingstermijn in jaren
Gronden en terreinen	
Grond	0
Vervoermiddelen	
Vervoersmiddelen, machines, apparaten en werktuigen	5
Veeg- en maaiboten	10
Overige bedrijfsmiddelen	
Hardware en eventueel gekoppelde software	3
Overige bedrijfsmiddelen	5
Bedrijfsgebouwen	
Kantoren, magazijnen en loodsen	40
Kantoorpand Poldermolen 3 verbouwing	8
Modernisering kantoor	15
Woonruimten	
Dienstwoningen	40
Waterkeringen	
Dijk en dijkverzwaring	40
Kades, beschoeiing en oevervoorzieningen	10
Waterkering - hoogte en beschoeiing	10
Waterkering - stabiliteit en ruimtegebruik	30
Damwanden - hout/ kunststof	30
Damwanden – Staal	50
Watergangen, kunstwerken en gemalen waterkwantiteitsbeheer	
Ruilverkaveling en landinrichting	25
Watergangen en duikers	25
Gemalen en rioolgemalen (bouwkundig)	25
Gemalen en rioolgemalen (Werktuigbouwkundig)	20
Gemalen en rioolgemalen (elektrotechnisch)	15
Stuwen (bouwkundig)	25
Stuwen (Werktuigbouwkundig)	20
Stuwen (elektrotechnisch)	15
Paden en bruggen	15
Vispassages/inlaatconstructies	25
Peilaanpassingen	25
Zuiveringstechnische werken	
RWZI - (civiel/ beton)	50
RWZI - (rioolgemaal werktuigbouwkundig)	20
RWZI (bouwkundig)	30
RWZI (elektrotechnisch)	15
Eenmalig Energiefabriek Nieuwegein (Prototype Nereda)	8
Proces automatisering en besturing	10
Persleiding	40
Paden en bruggen	
Paden en bruggen (voorheen wegen)	15

4. Investerings worden veelal verzameld op één project en vervolgens per activasoort geactiveerd.

5. Bovenstaande termijnen zijn richtinggevend, versnelde afschrijving wordt toegepast als de gebruiksduur tegenvalt.

Financiële vaste activa

Deelnemingen en aandelen van de Nederlandse Waterschapsbank zijn conform de comptabiliteitsvoorschriften gewaardeerd op basis van de historische aanschafwaarde. De aandelen van de Nederlandse Waterschapsbank kunnen niet vrijelijk verhandeld worden.

Aandelen Aquaminerals B.V. zijn gewaardeerd op basis van de historische aanschafwaarde. De aandelen kunnen niet vrijelijk verhandeld worden.

Aandelen SNB zijn gewaardeerd tegen marktwaarde. Jaarlijks vindt een toets op duurzame waardevermindering plaats en wordt een deel van de agioreserve teruggestort in de vorm van dividend.

Afkoopsom landinrichtingsrente Lopikerwaard is opgenomen tegen de verkrijgingsprijs vermindert met de cumulatieve afschrijvingen.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen en overlopende activa worden opgenomen tegen de nominale waarde. De post “dubieuze debiteuren” is als waarde correctie op de debiteuren onder de kortlopende vorderingen opgenomen.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn tegen de nominale waarde gewaardeerd.

Algemene reserve

De algemene reserve van het waterschap fungeert als een algemeen weerstandsvermogen en heeft geen specifieke bestemming. De algemene reserve dient om eventuele toekomstige tegenvallers van algemene aard te kunnen opvangen en om een eventueel negatief begrotingsresultaat op te vangen.

Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserve egaliseringsreserve kan worden ingezet voor tariefseglisatie per belastingcategorie. Als er van tariefseglisatie gebruik wordt gemaakt, dan wordt er alleen onttrokken aan de reserve van de specifieke belastingcategorie. De overige bestemmingsreserves zijn vastgesteld door het algemeen bestuur ter realisering van een bepaald doel.

Voorzieningen

De voorzieningen zijn opgenomen tegen de nominale waarde en zijn nagenoeg allemaal als langlopend aan te merken, tenzij anders wordt vermeld.

Vaste schulden

De vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde vermindert met de gerealiseerde aflossingen. De vaste schulden hebben een looptijd van 1 jaar of langer.

Vlottende passiva

De kortlopende schulden en overlopende passiva zijn opgenomen tegen de nominale waarde.

Grondslagen resultaatbepaling

Resultaatbepaling

- jaarrekening is opgesteld volgens het stelsel van baten en lasten;
- baten zijn opgenomen voor zover ze zijn gerealiseerd;
- lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben;
- verliezen worden als last genomen op het moment dat ze voorzienbaar zijn;
- belastingopbrengsten worden opgenomen onder aftrek van dotaties aan dubieuze debiteuren in verband met oninbaarheid.

2.2.2 Toelichting balans per 31 december 2023

A. Materiële vaste activa

Staat van materiële vaste activa		Mutaties 2023				
	Saldo 31-12-2022	(Des)investeringen *	Ontvangen doorbel. aan derden/subsidie	Overboeking onderhanden werk	Afschrijvingen	Saldo 31-12-2023
Materiële vaste activa gereed						
Gronden	18.877			5.236		24.113
Vervoermiddelen	298			132	-91	339
Overige bedrijfsmiddelen	1.289			1.724	-524	2.489
Bedrijfsgebouwen	13.275				-733	12.542
Woonruimten	35				-4	31
Waterkeringen	43.991			13.219	-3.279	53.931
Watergangen, kunstwerken en gemalen waterkwantiteitsbeheer	99.094			3.035	-7.432	94.697
Zuiveringstechnische werken	224.878			8.398	-16.345	216.931
Wegen	399				-50	349
Totaal werken in exploitatie	402.136	0	0	31.744	-28.458	405.422
Onderhanden werk						
Gronden	0	5.436	-200	-5.236		0
Vervoermiddelen	0	132		-132		0
Overige bedrijfsmiddelen	649	1.111		-1.480		280
Bedrijfsgebouwen	107	482		-244		345
Woonruimten	0					0
Waterkeringen	15.998	56.578	-39.765	-13.213		19.598
Watergangen, kunstwerken en gemalen waterkwantiteitsbeheer	8.440	14.885	-10.210	-3.041		10.074
Zuiveringstechnische werken	0					0
Wegen	8.321	7.816	-307	-8.398		7.432
	0					0
Totaal onderhanden werk	33.515	86.440	-50.482	-31.744	0	37.729
Totaal materiële vaste activa	435.651	86.440	-50.482	0	-28.458	443.151

Bedragen zijn in duizenden euro's

* Investerings zonder project worden direct geactiveerd. Investerings, die via projecten lopen, worden via onderhanden werk overgeboekt. In het bestuursverslag staat een uitgebreide toelichting op de diverse investeringen, onderhanden werk en kredieten.

Watergangen, kunstwerken en gemalen waterkwantiteitbeheer

In 2021 is een "wijzigingsovereenkomst beheersituatie oeverconstructies" afgesloten met de gemeente Utrecht. Alle oeverconstructies in de stad Utrecht, die in beheer zijn bij het waterschap, gaan over naar de gemeente Utrecht.

Onderhanden werk

In paragraaf 6.1 staat een specificatie onderhanden werk en restant kredietruimte per 31-12-2023.

Omschrijving project	Activeringen in 2023
Aanschaf storage	567
Verbetering Vliskade oost en kades Grote Kerkvliet	3.498
Verbetering Meijekade	8.792
Oenl Doorslagsluis	1.761
Waaiersluis	1.815
Realisatie bufferzone Achttienhove	1.504
Zonnepark Meijewetering	536
RWZI Woerden groot onderhoud	5.437
Cellulose terugwinning RWZI Leidse Rijn	1.310
Totaal activeringen groter dan € 500.000 per project	25.220
Overige activeringen kleiner dan € 500.000 per project	6.524
Totaal	31.744

Bedragen zijn in duizenden euro's

B. Financiële vaste activa

	Saldo 31-12-2022	Mutatie aandelen SNB	Mutaties 2023	Saldo 31-12-2023
Overige uitzettingen > 1 jaar:				
Aandelen Nederlandse Waterschapsbank	31			31
Aandelen AquaMinerals	45			45
Aandelen SNB	0	7.637	-467	7.170
Afkoop landinrichtingsrente Lopikerwaard	2.576		-215	2.361
Totaal	2.652	7.637	-682	9.607

Bedragen zijn in duizenden euro's

Aandelen

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden beschikt over 0,49% van het aandelenkapitaal van de Nederlandse Waterschapsbank voor een bedrag van € 31.084.

In december 2020 is besloten dat Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden, in het kader van de ambitie om grondstoffen uit afvalwater te winnen en te vermarkten, als aandeelhouder deel gaat nemen in AquaMinerals B.V. In 2021 zijn 479 aandelen a € 94,25 aangekocht voor een totaalbedrag van € 45.146.

In de vergadering van het algemeen bestuur op 21 december 2022 is besloten in te stemmen met het aandeelhouderschap per 1-1-2023 van Slibverwerking Noord-Brabant (SNB). Daartoe is HDSR in 2022 tot koop overgegaan van 14% van de geplaatste aandelen in het kapitaal van N.V.

Slibverwerking Noord-Brabant voor een bedrag van € 7,637 miljoen. De deelneming muteert in 2023 met € 467.000. Dit is een totaalbedrag van € 350.000 aan afschrijving goodwill en € 117.597 dividend en dividendbelasting. De waarde van SNB wordt lager met dit bedrag (€ 117.597), dus ook de deelneming.

Afkoop en herfinanciering landinrichtingsrente Lopikerwaard

Conform het besluit van het algemeen bestuur van 23 april 2014 heeft de afkoop en herfinanciering van de landinrichtingsrente plaatsgevonden. Vanaf 2015 wordt in 20 jaar jaarlijks een bedrag voor afschrijving in mindering worden gebracht.

C. Immateriële vaste activa

In 2021 is een "wijzigingsovereenkomst beheersituatie oeverconstructies" afgesloten met de gemeente Utrecht. De beheersituatie van de oeverconstructies in de stad Utrecht is vereenvoudigd. Alle oeverconstructies in de stad Utrecht, die in beheer zijn bij het waterschap, gaan over naar de gemeente Utrecht. Het algemeen bestuur heeft expliciet met deze wijziging ingestemd in de begroting 2022 behandeld op 24 november 2021. De oevers zijn opgenomen onder de immateriële vaste activa en worden afgeschreven in 10 jaar.

	Saldo 31-12-2022	Mutaties 2023		Saldo 31-12-2023
		Toename	Afname	
Immateriële vaste activa	4.829	0	536	4.293
Totaal	4.829	0	536	4.293

Vlottende activa

Onder de vlottende activa worden de liquide middelen, de kortlopende vorderingen en de overlopende activa afzonderlijk opgenomen.

D. Liquide middelen

	Saldo 31-12-2022	Mutaties 2023	Saldo 31-12-2023
Liquide middelen			
Positieve RC verhouding Rijk	0	3	3
Totaal	0	3	3

Als gevolg van schatkistbankieren staat er per 31-12-2023 een positief saldo van € 3.000 op de rekening courant verhouding met het Rijk. Voor extra informatie over schatkistbankieren wordt verwezen naar paragraaf 2.3. Per 31-12-2023 is het banksaldo bij de Nederlandse Waterschapsbank negatief, zie onderdeel vlottende passiva.

E. Kortlopende vorderingen

Debiteuren		Saldo 31-12-2023		Saldo 31-12-2022
Debiteuren belastingen	8.570		5.546	
Dubieuze debiteuren belastingen	-2.115		-1.985	
Nog op te leggen kohieren	8.724		6.236	
		15.179		9.797
Debiteuren overig	894		1.039	
Dubieuze debiteuren overig	-3		-1	
		891		1.038
Waarborgsommen		9		9
Totaal		16.079		10.844

Bedragen zijn in duizenden euro's

Debiteuren belastingen

De belastingheffing en invordering is aan Belastingssamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht (BghU) uitbesteed. De vorderingen op de debiteuren belastingen zijn met inachtneming van de betaaltermijn direct opeisbaar. De toename van deze post heeft als oorzaak de invoering van een nieuw systeem bij de BghU, waardoor pas op een later moment in het jaar dan normaal aanslagen zijn opgelegd en tevens omdat in november 2023 een groot kohier over het belastingjaar 2021 is opgelegd.

Dubieuze debiteuren belastingen

De post dubieuze debiteuren belastingen heeft tot doel het risico van het niet invorderen van belastingdebiteuren af te dekken (risicodekking). Via deze balanspost worden de belastingdebiteuren

op basis van de nog te ontvangen bedragen verminderd met posten, die naar verwachting door het waterschap niet geïnd kunnen worden als gevolg van vermindering, kwijtschelding en oninbaarheid. Voor eventuele dubieuze debiteuren is een bedrag van € 2,115 miljoen in mindering op de debiteuren belastingen gebracht.

Nog op te leggen kohieren

BghU heeft een inschatting van € 8,724 miljoen gemaakt van de nog te verwachten belastingopbrengsten over oude jaren. De aanslagen worden in 2024 opgelegd en hebben voornamelijk betrekking op zuiveringsheffing bedrijven, die een aanslag ontvangen op basis van aangifte na afloop van het belastingjaar.

Debiteuren overig

Onder de post debiteuren overig in de tabel debiteuren zijn alle overige vorderingen van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden geboekt. Hieronder volgt een overzicht van de openstaande vorderingen:

Debiteuren overig	Saldo 31-12-2023	Saldo 31-12-2022
Unie van Waterschappen (Covid bemonstering)	0	386
Hoogheemraadschap van Rijnland (bijdrage KWA en Aanvoerder)	0	305
Haskoning DHV (gebruik, beheer en onderhoud PNU)	42	215
Overige debiteuren	150	133
Ministerie van VWS (voorschot covid-bemonstering)	611	0
Energie-U	50	0
STOWA	41	0
Totaal	894	1.039

Bedragen zijn in duizenden euro's

Dubieuze debiteuren overig

	Saldo 31-12-2022	Mutaties 2022		Saldo 31-12-2023
		Toename	Afname	
Dubieuze debiteuren overig	-1	-2		-3
Totaal	-1	-2		-3

Bedragen zijn in duizenden euro's

De toename wordt veroorzaakt, omdat 1 debiteur onder bewindvoering is gesteld.

Waarborgsommen

De post waarborgsommen is opgebouwd uit betaalde waarborgsommen voor een bedrag van € 8.773

F. Overlopende activa

	Saldo 31-12-2023	Saldo 31-12-2022
Nog te ontvangen bedragen	563	1.501
Vooruitbetaalde bedragen	672	8.240
Totaal	1.235	9.741

Bedragen zijn in duizenden euro's

Nog te ontvangen bedragen

In 2023 is een bedrag van € 0,563 miljoen met betrekking tot nog te ontvangen bedragen voor 2023 verwerkt. Dit bedrag is opgebouwd uit:

Nog te ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2023	Saldo 31-12-2022
ASR opgebouwde kapitaalwaarde pensioen	0	740
Subsidies 2022 projecten	0	569
Diverse samenwerkingsverbanden, projecten en overig	109	192
Subsidie 2023 project	105	0
Aquon vergoeding (Covid bemonstering)	349	0
Totaal	563	1.501

Bedragen zijn in duizenden euro's

Vooruitbetaalde bedragen

In 2023 is een bedrag van € 0,672 miljoen met betrekking tot vooruitbetaalde bedragen voor 2024 verwerkt. Dit bedrag is opgebouwd uit:

Vooruitbetaalde bedragen	Saldo 31-12-2023	Saldo 31-12-2022
Aankoop aandelen SNB	0	7.637
Kosten software	416	344
Overige vooruitbetaalde bedragen	115	131
Leasekosten wagenpark	141	128
Totaal	672	8.240

Bedragen zijn in duizenden euro's

Het vooruitbetaalde bedrag 'Kosten aankoop aandelen SNB' is gemuteerd naar € 0. Per 1-1-2023 is HDSR voor het bedrag aandeelhouder in Slibverwerking Noord Brabant. Zie ook post vooruitbetaalde bedragen.

G. Eigen vermogen en reservepositie

Conform de Beleidsnota "weerstandsvermogen, risicomanagement, reserves en voorzieningen 2024-2027" wordt bij het bestemmen van het resultaat een weerstandsratio gehanteerd en het weerstandsvermogen op niveau gebracht als de weerstandsratio zich buiten de bandbreedte van 1,4 tot 2,0 bevindt. Na de onttrekking aan de algemene reserves ter dekking van de naheffing van de belastingdienst op het privégebruik van dienstauto's, bedraagt het saldo van de algemene reserves € 12,280 miljoen. Eind 2023 is de weerstandsratio 1,95 en valt binnen de vastgestelde bandbreedte van 1,4 – 2,0 (AB besluit 15 november 2023). Dit betekent dat er geen mutatie hoeft plaatsvinden vanuit de algemene reserves voor het weerstandsvermogen. Het saldo van de algemene reserves omvat een bedrag van € 12,280 miljoen per 31-12-2023 na bestemming resultaat 2023. Voor meer informatie zie paragraaf 4 Weerstandsvermogen van het bestuursverslag 2023.

Eigen vermogen	Saldo na verdeling resultaat 2022	Mutaties 2023	Mutaties reserves 2023 (AB besluit)	Saldo na mutaties 2023	Voorstel bestemmin g resultaat 2023	Saldo na verdelin g resultaat 2023
Algemene reserves	12.813	0	0	12.813	-533	12.280
Reserves tariefseglisaties	29.770	0	27.062	56.832	-9.255	47.577
Overige bestemmingsreserves	86.482	-3.794	-27.062	55.626	0	55.626
Totaal	129.065	-3.794	0	125.271	-9.788	115.483

Bedragen zijn in duizenden euro's

Algemene reserves (weerstandsvermogen)	Saldo na verdeling resultaat 2022	Mutaties reserves 2023	Saldo na mutaties 2023	Voorstel bestemming resultaat 2023	Saldo na verdeling resultaat 2023
Watersysteemheffing	5.724	0	5.724	-288	5.436
Zuiveringsheffing	7.089	0	7.089	-245	6.844
Totaal	12.813	0	12.813	-533	12.280

Bedragen zijn in duizenden euro's

Bestemmingsreserves tariefsegregalisatie inclusief belastingcategorie	Saldo na verdelin g resultaat 2022	Mutaties reserves 2023	Saldo na mutaties 2023	Voorstel bestemmin g resultaat 2023	Saldo na verdeling resultaat 2023	Reser ve Positie
WSH ingezetenen	3.635	0	3.635	-551	3.084	9%
WSH gebouwd	9.807	0	9.807	-726	9.081	22%
WSH ongebouwd	-1.119	0	-1.119	567	-552	-9%
WSH natuur	28	0	28	-5	23	30%
Totaal	12.351	0	12.351	-715	11.636	15%
Watersysteemheffing						
Totaal Zuiveringsheffing	17.419	27.062	44.481	-8.540	35.941	56%
Totaal	29.770	27.062	56.832	-9.255	47.577	33%

Bedragen zijn in duizenden euro's

Overige bestemmingsreserves	Saldo na verdeling resultaat 2022	Mutaties 2023	Saldo na mutaties 2023	Voorstel bestemming resultaat 2023	Saldo na verdeling resultaat 2023
GHIJ (Gekan Hollandsche IJssel)	39.483	-1.670	37.813		37.813
RWZI -Utrecht	23.323	-23.323	0		0
Overwaarde SNB	0	4.900	4.900		4.900
Baggerprogramma	0	2.385	2.385		2.385
Transitie	2.745	-194	2.551		2.551
ICT	123	0	123		123
Omgevingswet	397	-397	0		0
Groen/Blauwe diensten	358	-10	348		348
Impulsregeling	0	1.247	1.247		1.247
HWBP projecten	455	0	455		455
Inzet KWA verdieping	2.918	57	2.975		2.975
Restauratie Woerdersluis	1.000	167	1.167		1.167
Sloop RWZI Utrecht	14.005	-13.805	200		200
Veiligheidstoets	175	-175	0		0
Asset management	450	-181	269		269
Innovatiefonds	1.000	0	1.000		1.000
Wet open overheid (Woo)	50	143	193		193
Totaal	86.482	-30.856	55.626		55.626

Bedragen zijn in duizenden euro's

Mutaties 2023 en mutaties reserves 2023

In de kolom mutaties 2023 na begrotingswijziging (BW) zijn de mutaties opgenomen conform de vastgestelde begroting 2023 en de vastgestelde begrotingswijzigingen 2023. Daarnaast zijn in een aparte kolom de mutaties in de reserves verwerkt op basis van vastgestelde bestuursbesluiten. Hieronder volgt een toelichting op de bestemmingsreserves.

Bestemmingsreserve Gekanaliseerde Hollandse IJssel (GHIJ)

De bestemmingsreserve GHIJ is ingesteld ten behoeve van de dekking van toekomstige exploitatie uitgaven en kapitaallasten uit investeringen.

In 2023 is de berekende rente GHIJ met een bedrag van € 592.238 aan de bestemmingsreserve toegevoegd. Daarnaast is een bedrag van € 2,262 miljoen met betrekking tot GHIJ aan kosten gerealiseerd. De bestemmingsreserve gekanaliseerde Hollandse IJssel daalt hierdoor per saldo met € 1,670 miljoen.

Bestemmingsreserve RWZI - Utrecht

Conform de begroting 2023 is een bedrag van € 5,735 miljoen aan de bestemmingsreserve toegevoegd. Op basis van gerealiseerde exploitatie kosten is in 2023 een bedrag van € 10,047 miljoen onttrokken aan de bestemmingsreserve. De bestemmingsreserve RWZI – Utrecht neemt per saldo af met € 4,312 miljoen.

Bij het vaststellen van de ontwerp begroting 2024 heeft het algemeen bestuur ingestemd met het voorstel de bestemmingsreserve op te heffen en te laten vrijvallen in de egalisatiereserve Zuiveringsheffing. Dit resulteert in een vrijval van € 19,011 miljoen in 2023.

Bestemmingsreserve Overwaarde SNB

Bij de aankoop van de aandelen in SNB (Slibverwerking Noord-Brabant) per 1-1-2023 is een bedrag aan overwaarde van € 5,250 miljoen betaald. Volgens besluit van het algemeen bestuur (oktober 2022) is een bestemmingsreserve ingesteld ter dekking van de jaarlijkse herwaardering ten laste van het resultaat. In principe loopt deze herwaardering gelijk met de resterende levensduur van de slibverwerkingsinstallatie zoals door SNB in haar jaarrekening verwerkt (op dit moment tot 2037). Dit wordt jaarlijks getoetst en op basis daarvan een duurzame waardevermindering van de deelneming afgeboekt. Vanuit het opheffen en vrij laten vallen van de bestemmingsreserve sloop RWZI Utrecht en Maarssenbroek is € 5,250 miljoen gedoteerd en een bedrag van € 350.000 voor herwaardering onttrokken aan de bestemmingsreserve Overwaarde SNB.

Bestemmingsreserve Baggerprogramma

Door het omzetten van de voorziening toestandsafhankelijk watersysteemonderhoud naar een bestemmingsreserve baggeren wordt opvolging gegeven aan het advies van de accountant bij de jaarstukken 2022. De kosten van exotenbestrijding en het maaien worden vanaf 2024 in de exploitatie begroot en verantwoord. Voor de vorming van de bestemmingsreserve baggeren is vanuit de vrijval (€ 3,236 miljoen) voorziening toestandsafhankelijk watersysteemonderhoud in 2023 € 2,385 miljoen gedoteerd aan de bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserve Transitie

In 2022 zijn extra middelen ingezet om het mogelijk te maken om op de huidige krappe arbeidsmarkt talent binnen te halen. Deze inspanningen zijn ook opgenomen in de VJN 2022 en zijn ook in de begroting van 2023 als ontwikkeling opgenomen. De bestemmingsreserve Transitie heeft als doel om middelen beschikbaar te kunnen stellen voor de ontwikkeling van de organisatie. Het binnen halen van talent is een onderdeel van deze ontwikkeling. Hiervoor is een recruitment team gevormd. In 2023 is € 194.091 onttrokken aan de bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserve ICT

In 2023 zijn er geen mutaties op deze bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserve Omgevingswet

In 2016 is een nieuw intern programma gestart: de implementatie van de Omgevingswet. De Omgevingswet bundelt wetgeving en regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, natuur en water. Om de noodzakelijke ontwikkeling volgens een plan van aanpak te kunnen bekostigen en de noodzakelijke financiële armslag te borgen is een bestemmingsreserve ingesteld. In 2023 is er € 396.807 onttrokken aan de bestemmingsreserve. Per 1-1-2024 is de Omgevingswet ingetreden en is het saldo per 31-12-2023 nihil.

Bestemmingsreserve Groen/Blauwe diensten

Voor cofinanciering van groen/blauwe diensten door Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden aan externe partijen (agrarische collectieven) is in 2016 een bestemmingsreserve ingesteld. De bijdragenregeling heeft een looptijd van 2016 tot 2021. In 2023 is een bedrag van € 359.679 onttrokken aan de bestemmingsreserve en een bedrag van € 350.000 toegevoegd. De bestemmingsreserve groen/blauwe diensten stijgt hierdoor per saldo met € 9.679. Als gevolg van het uitstel van de start van de nieuwe Gemeenschappelijk Landbouw Beleid- regeling loopt deze bijdragenregeling langer door en zal het resterend saldo in toekomstige jaren worden ingezet.

Bestemmingsreserve HWBP projecten

Na de afronding van het voorverkenningstraject "Project Overstijgende Verkenning Dijkversterking Centraal Holland" uit het HWBP is er in de jaarrekening 2017 een bestemmingsreserve van € 455.000 gevormd. De bestemmingsreserve wordt ingezet om te voorkomen dat financiële afwijkingen op deze projecten direct leiden tot stijging van de kostenontwikkeling en daaraan gekoppelde belastingtarieven. Dit door mogelijk hogere kapitaallasten te dekken vanuit de bestemmingsreserve HWBP projecten.

Bestemmingsreserve Inzet KWA verdieping

In de Nota Reserves en Voorzieningen 2017-2023 wordt de Bestemmingsreserve "Inzet KWA als gevolg van verdieping Nieuwe Waterweg en Botlek" genoemd als één van de tien bestemmingsreserves die het waterschap kent. In 2023 zijn er geen onttrekkingen ten laste van de bestemmingsreserve KWA verwerkt en is er conform afspraak een rentetoerekening van 2% voor een bedrag van € 57.222 toegevoegd.

Bestemmingsreserve Restauratie Woerdersluis

Dit betreft een bestemmingsreserve, die in 2019 is ingesteld voor de werkzaamheden aan de Woerdersluis. Er wordt voor de renovatie € 500.000 aan meerkosten verwacht. De toevoeging wordt verdeeld over 3 jaren, te beginnen in 2023. De bestemmingsreserve neemt in 2023 daarom toe met € 166.667.

Bestemmingsreserve Sloop RWZI Utrecht en Maarssenbroek

Voor de sloop van de oude rioolwaterzuiveringen Utrecht en Maarssenbroek is in het bestuursbesluit behorende bij Burap 2 2019 een bedrag van € 22,340 miljoen voor een nieuwe bestemmingsreserve vastgesteld. In 2023 is de sloop RWZI Utrecht en Maarssenbroek afgerond. Voor restpunten wordt een reserve aangehouden van € 200.000. Daarmee valt in 2023 € 13,805 miljoen vrij.

Bestemmingsreserve Veiligheidstoets

In het bestuursvoorstel behorende bij Burap 2 2019 is een nieuwe bestemmingsreserve Veiligheidstoets voor het uitvoeren van de veiligheidstoets regionale waterkeringen ingesteld. Op basis van het bestuursbesluit is er destijds een bedrag van € 1,054 aan de bestemmingsreserve Veiligheidstoets toegevoegd.

Voor de toetsing op Veiligheid Regionale Waterkeringen is in 2023 conform de begroting een bedrag van € 175.000 onttrokken aan de bestemmingsreserve. Per 31-12-2023 is de bestemmingsreserve nihil.

Bestemmingsreserve Asset Management

Bij het vaststellen van de jaarrekening 2020 is besloten een nieuwe bestemmingsreserve Asset Management in te stellen. De bestemmingsreserve is nodig om goed vanuit de beginselen van Asset Management te kunnen werken. Bij Asset Management is het belangrijk om beslissingen te kunnen nemen die leiden tot kosten die buiten de kapitaallasten vallen. Hierbij valt te denken aan kosten voor verkenningen van doelmatige investeringsprojecten of inhaalafschrijvingen van doelmatige vervangingsinvesteringen. Omdat het benodigde bedrag hiervoor per jaar sterk kan variëren is

gekozen voor een stabiele begroting en jaarrekening door het vormen van een bestemmingsreserve. In 2023 is een bedrag van € 180.625 onttrokken aan de bestemmingsreserve in verband met kosten herinrichting terrein RWZI Utrecht.

Bestemmingsreserve Innovatiefonds

In de komende jaren is behoefte aan middelen om innovatieve projecten op te starten. Vanwege hun innovatieve karakter is de onzekerheid of deze projecten ook tot investeringen zullen leiden, groter dan bij reguliere projecten. Als een project niet tot een investering leidt, worden de gemaakte onderzoekskosten ten laste van de exploitatie gebracht. Wat ongewenste fluctuaties van de kostenontwikkeling tot gevolg kan hebben over de jaren heen. Zonder een dekkingsmiddel kan dit risico ertoe leiden dat innovatieprojecten niet van de grond komen. Door een bestemmingsreserve in te stellen is een vast bedrag beschikbaar voor meerdere jaren om in te zetten ter dekking van de onderzoekskosten van innovatieve projecten die het niet tot een investering hebben gebracht. Vanuit het te verdelen resultaat 2021 is een bedrag van € 1 miljoen toegevoegd. In 2023 zijn er geen mutaties op de bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserve Wet open overheid (Woo)

Vanaf 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden als opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (WOB). Voor de implementatie en uitvoering van deze wetgeving is er vanuit het ministerie van BZK een structurele en incidentele bijdrage aan de waterschappen vastgesteld. Deze bijdragen worden in de periode 2022-2027 toegekend aan de waterschappen. De kosten voor de uitvoering van de Woo zijn afhankelijk van het aantal verzoeken om gegevens openbaar te maken. Het aantal verzoeken is onvoorspelbaar en kunnen door de jaren heen sterk fluctueren. Om deze onvoorspelbaarheid op te vangen is een bestemmingsreserve ingesteld. Met het gebruik van een bestemmingsreserve worden de bijdragen alleen besteed aan de kosten die gemaakt worden ten behoeve van de Woo. In 2023 is een bijdrage voor 'Incidentele Compensatie Wet open overheid' ontvangen van € 49.375 en een subsidie voor de tegemoetkoming van de uitvoeringskosten van € 138.824. Er is een bedrag van € 45.304 onttrokken aan de bestemmingsreserve voor gerealiseerde kosten. Per saldo wordt er in 2023 een bedrag van € 143.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserve Woo.

Bestemmingsreserve Impulsregeling Leefomgeving

Bij de goedkeuring van de jaarrekening 2022 is een nieuwe bestemmingsreserve Impulsregeling ingesteld. Samen met gemeenten wordt gewerkt aan ondersteuning van maatregelen voor een gezond en toekomstbestendig watersysteem in de stad, via meerjarige afspraken. Het doel van de regeling is om de waterkwaliteit en ecologie in het stedelijk gebied te verbeteren, om samen de gevolgen van extreme regen, langdurige droogte en hitte te verminderen en om het afkoppelen van regenwater te stimuleren. Hierbij speelt de Impulsregeling water in de leefomgeving een grote rol. De uitgaven zullen per jaar in omvang variëren. In 2023 wordt voor het eerst een bedrag van € 1,475 miljoen toegevoegd aan de bestemmingsreserve conform de begroting 2023. Daarnaast is er in het lopende boekjaar een bedrag van € 228.000 onttrokken. Per saldo is er een bedrag van € 1,247 miljoen toegevoegd.

Nog te bestemmen resultaat

De toevoegingen en onttrekkingen aan de bestemmingsreserves, die door het algemeen bestuur zijn vastgesteld in de begroting en relevante bestuursbesluiten, zijn in de kolom mutaties 2022 verwerkt. Het negatieve resultaat van € 9,788 miljoen is opgenomen als "nog te bestemmen resultaat". Het algemeen bestuur besluit hierover bij de vaststelling van de jaarrekening.

H. Voorzieningen

Voorzieningen	Saldo 31-12- 2022	Dotatie 2023	Afname 2023	Vrijval 2023	Saldo 31- 12- 2023
Arbeid gerelateerde verplichtingen					
Uitkeringen voormalig bestuursleden	49	2	12	0	39
Pensioenopbouw bestuurders	840	100	130	10	800
	249	353	371	0	231
Uitkeringen voormalig personeel	50	50	100		
Verkiezingen					0
Thuiswerkbudget	260	118	40	0	338
Voorziening persoonsgebonden basis budget (PBB)	2.224	852	340	0	2.736
RVU (regeling vervroegd uittreden)	185	53	118	0	120
Baggeren en saneren van waterlopen					
Toestandsafhankelijk waterysteemonderhoud	4.265	5.886	6.915	3.236	0
Overige onderhoudswerkzaamheden					
Groot onderhoud Poldermolen 2 (2019)	223	215	101	0	337
Groot onderhoud Dijkhuis Jaarsveld	330	57	3	0	384
Totaal voorzieningen	8.675	7.684	8.130	3.244	4.985

Bedragen zijn in duizenden euro's

Uitkeringen voormalig bestuursleden

De actuariële berekening voor de te betalen pensioenen ten behoeve van voormalig bestuursleden is in 2023 opgesteld. De hoogte van de voorziening is gebaseerd op de contante waarde van de toekomstige verplichtingen conform de actuariële berekening. Op basis van de actuariële berekening is in 2023 € 1.684 aan de voorziening gedoteerd.

Pensioenopbouw bestuurders

In voorgaande jaren is het opbouwen van pensioen voor bestuurders uitbesteed aan derden. De pensioenbeheerder ASR is gestopt met zijn activiteiten. In een bestuursbesluit van 16 november 2022 heeft het algemeen bestuur besloten de kapitaalopbouw van het pensioen in eigen beheer voort te zetten. Hiervoor is in 2022 een nieuwe voorziening gevormd. In 2023 is op basis van externe berekeningen € 9.702 vrijgevallen in de voorziening en € 100.000 aan de voorziening gedoteerd.

Uitkeringen voormalig personeel

Deze voorziening wordt aangehouden voor nog te betalen bedragen aan voormalig personeel. De omvang van de voorziening wordt jaarlijks opnieuw geactualiseerd en berekend.

Thuiswerkbudget

In de cao zijn afspraken gemaakt over de totstandkoming van een structurele thuiswerkregeling in het coronatijdperk en in de toekomstige werksituatie. Hierbij staat goed werkgeverschap centraal met aandacht voor duurzaam, veilig en gezond werken. In de regeling wordt een thuiswerkbudget per medewerker voor 5 jaar beschikbaar gesteld. Voor elke medewerker die wekelijks over een langere periode thuis werkt is totaal een budget van € 850 beschikbaar. De medewerker kan op declaratiebasis middelen voor een arbo-en ergonomische verantwoorde thuiswerkplek aanschaffen.

Voorziening PBB (persoonsgebonden basis budget)

Het doel van het persoonsgebonden basis budget (PBB) is met plezier werken in je huidige en toekomstige functie. Medewerkers in de sector waterschappen kunnen vanaf 1 januari 2016 dit budget van € 5.000 inzetten voor opleidingen of andere activiteiten die nodig zijn voor ontwikkeling, loopbaan en vitaliteit. Dit budget is beschikbaar gesteld voor een periode van 5 jaar. Deze periode is per 1

januari 2021 verstreken, eventueel nog niet bestede bedragen zijn vervallen. Per 1 januari 2021 is een nieuw budget beschikbaar gesteld van € 6.000.

Per jaar wordt een bedrag van € 1.200 per medewerker gereserveerd. In 2023 is een bedrag van € 340.000 besteed en een dotatie van € 852.000 toegevoegd aan de voorziening PBB.

Regeling vervroegd uittreden

Vanuit de overheid wordt de mogelijkheid geboden aan de huidige groep werkende zestigers met “een zwaar beroep” om eerder te stoppen met werken. Er zijn voor onze sector geen zware beroepen vastgesteld. Wel kunnen HDSR en werknemers op individuele basis samen tot afspraken komen. Met 4 medewerkers is deze regeling aangegaan en is deze voorziening ingesteld.

Toestandsafhankelijk watersysteemonderhoud

In navolging op het advies van de accountant bij de jaarstukken van 2022 wordt de voorziening toestandsafhankelijk watersysteemonderhoud met ingang van 1-1-2024 opgeheven. De kosten van exotenbestrijding en het maaien worden vanaf 2024 in de exploitatie begroot en verantwoord. Per 31-12-2023 wordt een bestemmingsreserve baggerprogramma gevormd. Uit de voorziening valt € 3,236 miljoen vrij. Daarvan wordt € 2,385 miljoen gedoteerd aan de gevormde bestemmingsreserve baggerprogramma en valt een bedrag van € 851.000 vrij in de exploitatie.

Groot onderhoud

In 2023 is een geactualiseerd onderhoudsplan opgesteld voor de Poldermolen 2.

In 2023 is er een bedrag van € 100.730 aan de voorziening onttrokken en is er € 215.000 gedoteerd.

De verkoop/verhuur van Poldermolen 3 is voorlopig opgeschort tot eind 2026. Vanwege het voornemen Poldermolen 3 niet langdurig in eigen bezit te houden is hiervoor geen voorziening getroffen.

In het Dijkhuis te Jaarsveld zijn op verzoek van de gemeente Jaarsveld sinds 2022 drie Oekraïense families gehuisvest. Voor het groot onderhoud van het dak is uitvoeringskrediet beschikbaar en subsidie aangevraagd en respectievelijk toegekend.

I. Vaste schulden

Onderhandse leningen	Saldo 31-12-2022	Lening 2023	Aflossing 2023	Saldo 31-12-2023
Obligatieleningen	16	0	0	16
Binnenlandse banken en overige instellingen	277.061	20.000	9.972	287.089
Totaal	277.077	20.000	9.972	287.105

Bedragen zijn in duizenden euro's

Leningen bij financiële instellingen

In het verslagjaar is een bedrag van € 9,972 miljoen aan reguliere aflossingen betaald. Voor de details van de vaste schulden wordt verwezen naar de “Staat van vaste schulden” in paragraaf 6.2 van de jaarrekening. Voor de aflossingen in 2024 op langlopende leningen bij financiële instellingen is eveneens een bedrag van

€ 9,972 miljoen berekend.

In 2023 zijn er 2 langlopende geldleningen aangetrokken. In juli 2023 een langlopende geldlening van € 10 miljoen bij de BNG en in september één van € 10 miljoen bij de NWB.

De voornaamste oorzaak hiervoor is de hogere financieringsbehoefte bij Sterke Lekdijk projecten.

J. Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva worden afzonderlijk de netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan 1 jaar en de overlopende passiva opgenomen.

Netto-vlottende schulden	Saldo 31-12-2023	Saldo 31-12-2022
Rekening courant Nederlandse Waterschapsbank	14.992	6.806
Kasgeldlening	10.000	0
RC verhouding Rijk	0	1.493
Crediteuren	15.299	10.811
Te betalen belastingen en premies	3.959	4.710
Waarborgsom	2.482	2.433
Overige kortlopende schulden	4.294	3.540
Totaal	51.026	29.793

Bedragen zijn in duizenden euro's

De kasgeldlening van € 10 miljoen is begin januari 2024 afgelost.

De waarborgsom van € 2,482 miljoen betreft de ontvangen waarborgsom voor de nieuwbouw waterlijn RWZI Utrecht, inclusief interne rente.

Kredietfaciliteiten

Het waterschap heeft een kredietfaciliteit van € 30 miljoen bij de Nederlandse Waterschapsbank.

Overlopende passiva	Saldo 31-12-2022	Toename 2023	Afname 2023	Saldo 31-12-2023
Verplichtingen	14.241		2.014	12.227
<u>Ontvangen voorschotten:</u>				
KWA+	16		16	0
Sterke Lekdijk	2.216		2.216	0
Klimaat Slim Boeren	587		861	-274
HWBP	1.182		1.182	0
Overige voorschotten	865	2.951		3.816
Totaal	19.107	2.951	6.289	15.769

Bedragen zijn in duizenden euro's

Verplichtingen

Onder de post verplichtingen zijn onder andere de volgende bedragen opgenomen:

Verplichtingen	Saldo 31-12-2023	Saldo 31-12-2022
Nog te betalen rente langlopende leningen	3.250	3.123
Toe te rekenen kosten/projecten 2023	8.568	10.559
Saldo nog te verrekenen GR MRB	133	269
Compensatie boezemwater Oudewater	200	200
Overig	76	90
Totaal	12.227	14.241

Bedragen zijn in duizenden euro's

Overige voorschotten

Onder de post overige voorschotten zijn onder andere de volgende bedragen opgenomen:

Overige voorschotten	Saldo 31-12-2023	Saldo 31-12-2022
Bijdrage RWS ten behoeve van diverse deelplannen	218	218
Nationaal Restauratiefonds	217	270
RVO (POP3 Optimalisatie vispassages)	228	0
Ministerie I&W (zuiveren medicijnresten)	405	0
Ontvangen voorschotten samenwerkingsverbanden, buitenlandse projecten en overigen	2.748	377
Totaal	3.816	865

Bedragen zijn in duizenden euro's

De stijging bij ontvangen voorschotten is het gevolg van overboeking negatieve projecten onderhanden werk naar de balans. In het boekjaar zijn ontvangen subsidies naar de projecten geboekt. Aan het einde van het jaar zijn er minder kosten gerealiseerd en wordt het teveel geboekte subsidiebedrag overgeboekt naar de balanspost vooruitontvangen subsidies. In 2023 is ook subsidie ontvangen voor uitvoeringskosten Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). De verantwoording vindt plaats via de Sisa methodiek en is opgenomen in bijlage 6.3 van de jaarrekening.

2.3 Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Garantieverklaringen

In 2017 heeft de Unie van Waterschappen een 25-jarige lineaire lening ad € 6,013 miljoen afgesloten bij de Nederlandse Waterschapsbank onder borgstelling van de waterschappen. Per 31-12-2023 is het saldo van de lening € 4,570 miljoen. Jaarlijks wordt er een bedrag van € 240.531 afgelost. Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden staat hiervoor garant, gezamenlijk met de andere deelnemende waterschappen. Het aandeel van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden in de garantiestelling bedraagt een vast percentage van 4,25%. Tot en met 2023 is er geen aanspraak gemaakt op deze borgstelling.

Daarnaast heeft De Nederlandse Waterschapsbank een kredietfaciliteit van € 2 miljoen verstrekt aan de Unie van Waterschappen. Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden staat hiervoor garant gezamenlijk met de andere deelnemende partijen. De garantstelling is in 2016 op een vast percentage van 5% vastgesteld.

In 2021 heeft Weidehof Krimpenerwaard een financiering afgesloten bij de Rabobank ad € 402.000. Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden staat naast de borg garant voor rente, kosten, vergoedingen en provisies tot maximaal 35% van de totaalsom van de financiering. De garantiestelling is in 2023 na de maximale looptijd van 3 jaar beëindigd.

Bankgaranties

Hoogheemraadschap De stichtse Rijnlanden heeft per 31-12-2023 voor € 26.390 aan bankgaranties verstrekt.

Gemeenschappelijke regeling AQUON

De waterschappen Delfland, Brabantse Delta, Hollandse Delta, Aa en Maas, De Dommel, Rijnland, Schieland en Krimpenerwaard, Rivierenland en Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden nemen deel aan de gemeenschappelijke regeling AQUON. De taken liggen op het gebied van monsterneming, analyse en rapportage van chemisch, fysisch en biologisch onderzoek naar de eigenschappen van het natte milieu.

Aquon heeft bij de Nederlandse Waterschapsbank en de Bank Nederlandse Gemeenten een aantal leningen afgesloten. Voor de verstrekte leningen zijn de deelnemers aansprakelijk volgens het aandeel in de verdeel-sleutel van de kosten. Voor Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden is het aandeel 7,3% van het totaal. Naast de leningen heeft Aquon ook een kredietfaciliteit van € 7 miljoen op de rekening courant bij de NWB.

Vaste schulden	Historisch leenbedrag	Aflossingen voorgaande jaren	Balans 31-12-2022	Aangevane leningen 2023	Aflossing 2023	Balans 31-12-2023
Lening NWB 1- 27487 0,46% - 20 jaar	€ 4.535.000	€ 1.662.834	€ 2.872.166		€ 151.166	€ 2.721.000
Lening BNG 40.10855 2,91% - 20 jaar	€ 2.000.000	€ 800.000	€ 1.200.000		€ 100.000	€ 1.100.000
Lening BNG 40.10856 3,145% - 24 jaar	€ 1.500.000	€ 540.000	€ 960.000		€ 60.000	€ 900.000
Lening BNG 40.10857 3,315% - 29 jaar	€ 1.620.000	€ 486.000	€ 1.134.000		€ 54.000	€ 1.080.000
Lening BNG 40.116074 3,117% - 10 jaar	€ 3.000.000		€ 3.000.000		€ 300.000	€ 2.700.000
Lening NWB 1.31712 2,56% - 50 jaar	€ 3.705.000		€ 3.705.000			€ 3.705.000
Lening NWB 1- 0031827 3,214% - 40 jaar				€ 7.500.000		€ 7.500.000
Lening NWB 1- 0031830 3,377% - 15 jaar				€ 3.800.000		€ 3.800.000
Lening NWB 1- 0031828 3,180% - 40 jaar				€ 6.000.000		€ 6.000.000
Lening NWB 1- 0031831 3,319% - 15 jaar				€ 8.000.000		€ 8.000.000
Totaal	€ 16.360.000	€ 3.488.834	€ 12.871.166	€ 25.300.000	€ 665.166	€ 37.506.000

Leaseverplichtingen

De leaseverplichtingen hebben betrekking op het wagenpark met bij behorende contracten. Het totale bedrag van € 5,045 miljoen is op te splitsen in twee delen.

- verplichtingen met een looptijd tot en met 2025 € 4,371 miljoen
- verplichtingen met een looptijd tot en met 2027 € 674.000

Langlopende verplichtingen

In deze paragraaf worden alle contracten die HDSR is aangegaan met een contractwaarde boven de Europese aanbestedingsgrens (€ 221.000) verantwoord. De totale niet uit de balans blijvende verplichtingen zijn onderverdeeld op basis van contractduur. Er wordt onderscheid gemaakt in financiële verplichtingen met een looptijd korter dan 1 jaar, een looptijd tussen 1 en 5 jaar, en een looptijd langer dan 5 jaar. Per balansdatum 31 december 2023 heeft HDSR de volgende langlopende contractverplichtingen uitstaan:

- Kortere dan 1 jaar € 12,097 miljoen
- Tussen 1 en 5 jaar € 40,928 miljoen
- Langer dan 5 jaar € 0

Schatkistbankieren

Decentrale overheden zijn verplicht om overtollige middelen in de schatkist van het Rijk aan te houden met uitzondering van het drempelbedrag. Het drempelbedrag is 2% van het jaarlijks vastgestelde begrotingstotaal. Dit bedrag is het maximale bedrag dat over een heel kwartaal gezien gemiddeld op dagbasis buiten de schatkist mag worden gehouden.

Berekening drempelbedrag

Periode 1 januari 2023 tot en met 31 december 2023

Begrotingstotaal 2023 € 196.074.000

Percentage regeling 2%

Drempelbedrag 2023 € 3.921.480

Gemiddeld aangehouden bedrag per kwartaal:

1 ^e kwartaal 2023	€ 0
2 ^e kwartaal 2023	€ 0
3 ^e kwartaal 2023	€ 0
4 ^e kwartaal 2023	€ 0

Per 31-12-2023 is het saldo schatkistbankieren in rekening courant met het Rijk een bedrag van € 3.000.

Langdurige zieken

Voor de uitgaven voor langdurig zieken is geen voorziening gevormd, omdat op dit moment geen betrouwbare schatting kan worden gegeven van de verwachte uitgaven en door de privacyregels Algemene Verordening Gegevensbescherming. In de begroting is een bedrag opgenomen voor onvoorziene uitgaven, waaronder ook de uitgaven voor langdurig zieken vallen.

Belastingbepaling

Door de invoering van de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen kunnen overheidsondernemingen vanaf 2016 belastingplichtig zijn voor de vennootschapsbelasting. De aangifte van 2022 is in februari 2024 gedaan en is nihil. De aangifte van 2023 zal voor 01-06-2024 worden gedaan.

Project Watermaatregelen Bodegraven Noord

Binnen het project Watermaatregelen Bodegraven Noord worden er in een aantal watergangen (waaronder de Middelwetering) 225 bruggen aangepakt om de doorstroom te verbeteren. Een groot deel van de bruggen zorgt daar voor problemen met de afvoer van overtollig water tijdens hevige regenbuien. Het doel is om zoveel mogelijk bruggen te verbeteren of te verwijderen. Het gaat om een pilot die loopt tot het derde kwartaal van 2024.

Met 65 partijen zijn of lopen er nog gesprekken over de bruggen en de daarmee gepaard gaande aanpassing van de watergangen. Met 16 van deze partijen is er inmiddels een door beide partijen ondertekende overeenkomst gesloten. Deze getekende overeenkomsten gaan over in totaal 72 bruggen. De bedoeling is dat de agrarische ondernemingen zelf de werkzaamheden uitvoeren en hiervoor van het waterschap een vooraf berekende vergoeding ontvangen (deze is ook afhankelijk van de lengte van de bruggen en/of de bruggen ja/nee op palen worden geplaatst). De gemaakte afspraken gaan over het doen van aanpassingen (4x), het vernieuwen van bruggen (38x) of het verwijderen van bruggen (18x). Bij 7 bruggen is geen actie nodig en 5 bruggen waren reeds verwijderd. De getekende overeenkomsten vertegenwoordigen in totaal een waarde van € 1,208 miljoen. Hiervan is er tot en met 31 december € 561.682 betaald. Er is voor de komende jaren nog een niet uit de balans blijvende verplichting voor een bedrag van € 646.791

3. Rekening naar programma's

3.1 Exploitatierekening naar programma's

Totaal netto lasten per programma	Begroting 2023	Begroting 2023 na BW	Realisatie 2023	Vershil na BW/ realisatie	V/N
Watersysteembeheer	63.256	64.086	57.300	6.786	V
Robuust en gezond watersysteem	43.029	43.813	36.297	7.516	V
Waterveilige leef- en werkomgeving	20.227	20.273	21.003	-730	N
Zuiveringsbeheer	55.234	56.423	58.208	-1.785	N
Zuiver afvalwater, energieneutraal en circulair	55.234	56.423	58.208	-1.785	N
Bestuur en Organisatie	39.834	40.653	40.759	-106	N
Bestuur, middelen en maatschappij	39.501	40.320	40.492	-172	N
Waterbewust leven en genieten van water	333	333	267	66	V
Totaal netto lasten programma's	158.324	161.162	156.267	4.895	V

Netto belastingopbrengst per categorie	Begroting 2023	Begroting 2023 na BW	Realisatie 2023	Vershil na BW/ realisatie	V/N
Watersysteemheffing ingezetenen	33.246	32.746	32.525	-221	N
Watersysteemheffing gebouwd	40.646	40.646	41.064	418	V
Watersysteemheffing overig ongebouwd	6.119	6.219	6.294	75	V
Watersysteemheffing natuur	75	75	76	1	V
Verontreinigingsheffing	212	212	108	-104	N
Zuiveringsheffing	65.441	64.291	62.618	-1.673	N
Totaal netto belastingopbrengsten	145.739	144.189	142.685	-1.504	N
Resultaat voor mutaties bestemmingsreserves	-12.585	-16.973	13.582	3.391	V
Mutatie reserve GHIJ	1.462	2.130	1.669	-461	
Mutatie reserve RWZI Utrecht	2.589	2.960	4.313	1.353	
Mutatie reserve Waterbeheer 900 jaar	0	0	0	0	
Mutatie reserve Transitie	1.013	1.013	194	-819	
Mutatie reserve ICT	0	0	0	0	
Mutatie reserve Omgevingswet	185	185	397	212	
Mutatie reserve Groen/Blauwe diensten	0	0	10	10	
Mutatie reserve Inzet KWA verdieping	-57	-57	-57	0	
Mutatie reserve Sloop RWZI Utrecht	500	500	504	4	
Mutatie reserve Veiligheidstoets	175	175	175	0	
Mutatie reserve Woerdersluis	0	-167	-167	0	
Mutatie reserve Asset Management	70	70	181	111	
Mutatie reserve Wet Open Overheid	0	0	-143	-143	
Mutatie reserve Impuls Leefomgeving	0	0	-1.247	-1.247	
Mutatie reserve Overwaarde SNB	350	350	350	0	
Mutatie reserve baggeren	0	0	-2.385	-2.385	
Mutaties bestemmingsreserves	6.287	7.159	3.794	-3.365	N
Mutaties nog te bestemmen resultaat 2023	-6.298	-9.814	-9.788	26	V

Bedragen zijn in duizenden euro's

Een uitgebreide toelichting op de rekening naar programma's staat vermeld in het bestuursverslag 2023.

4. Rekening naar kostendragers

4.1 Exploitatierekening naar kostendragers

Kostendrager Watersysteemheffing	Begroting 2023	Begroting 2023 na BW	Realisatie 2023	Vershil na BW/ realisatie	V/N
Watersysteemheffing					
Totaal netto lasten (a)	84.766	86.039	79.311	6.728	V
<i>Opbrengsten</i>					
Belastingopbrengsten	82.576	82.142	82.685	543	V
Kwijtscheldingen	-2.180	-2.148	-2.273	-125	N
Oninbaar	-97	-96	-344	-248	N
Totaal opbrengsten (b)	80.299	79.898	80.068	170	V
Resultaat voor mutaties reserves (b-a)	-4.467	-6.141	757	6.898	V
<i>Mutaties reserves tijdens begrotingjaar</i>					
Mutatie reserve GHIJ	1.462	2.131	1.670	-461	
Mutatie reserve Transitie	547	547	105	-442	
Mutatie reserve Omgevingswet	100	100	214	114	
Mutatie reserve Groen/Blauwe diensten	0	0	10	10	
Mutatie reserve Inzet haven KWA	-57	-57	-57	0	
Mutatie reserve Woerdersluis	0	-167	-167	0	
Mutatie reserve Veiligheidstoets	175	175	175	0	
Mutatie reserve Asset Management	70	70	0	-70	
Mutatie reserve Wet Open Overheid (WOO)	0	0	-77	-77	
Mutatie reserve Impuls Leefomgeving	0	0	-1.247	-1.247	
Mutatie reserve Baggeren	0	0	-2.385	-2.385	
Totaal mutaties bestemmingsreserves	2.297	2.799	-1.759	-4.558	N
Nog te bestemmen resultaat Watersysteemheffing (1)	-2.170	-3.342	-1.002	2.340	V

	Begroting 2023	Begroting 2023 na BW	Realisatie 2023	Vershil na BW/ realisatie	V/N
Zuiveringsheffing					
Totaal netto lasten (a)	73.558	75.123	76.956	-1.833	N
<i>Opbrengsten</i>					
Belastingopbrengsten	68.382	67.209	65.335	-1.874	N
Kwijtscheldingen	-2.803	-2.783	-2.761	22	V
Oninbaar	-139	-135	43	178	V
Totaal opbrengsten (b)	65.440	64.291	62.617	-1.674	N
Resultaat voor mutaties reserves (b-a)	-8.118	-10.832	-14.339	-3.507	N
<i>Mutaties reserves tijdens begrotingjaar</i>					
Mutatie reserve RWZI Utrecht	2.589	2.959	4.313	1.354	
Mutatie reserve Transitie	466	466	89	-377	
Mutatie reserve Omgevingswet	85	85	182	97	
Mutatie Asset Management	0	0	181	181	
Mutatie reserve Sloop RWZI Utrecht	500	500	504	4	
Mutatie reserve Wet Open Overheid -WOO	0	0	-66	-66	
Mutatie reserve Overwaarde SNB	350	350	350	0	
Totaal mutaties bestemmingsreserves	3.990	4.360	5.553	1.193	V
Nog te bestemmen resultaat Zuiveringsheffing (2)	-4.128	-6.472	-8.786	-2.314	N
Totaal nog te bestemmen resultaat (1+2)	-6.298	-9.814	-9.788	26	V

Bedragen zijn in duizenden euro's

4.2. Toelichting kostendragers

4.2.1. Toelichting kostendrager Watersysteemheffing

Totale netto lasten	Bedrag	V/N
Personeelskosten - De lagere personeelskosten is het gevolg van niet ingevulde vacatures. Om het werk doorgang te laten vinden, is meer gebruik gemaakt van inhuurkrachten dan begroot. Bij deze inzet is terughoudendheid betracht, omdat inhuur veel duurder is per ingezet uur dan vaste werknemers. Per saldo is sprake van een onderschrijding. - Tevens is een bedrag van €462.000 van baggerprojecten begroot als doorbelaste personeelskosten, maar is verantwoord als overige opbrengsten (zie ook de toelichting bij personeelskosten). Dit betreft een technische verschuiving die geen invloed heeft op het exploitatieresultaat.	1.095	V
Overige kosten - De lagere kosten kunnen verklaard worden door minder bijdragen aan openbare lichamen voor Impulsregeling Water in de Leefomgeving (€ 1,342 miljoen). Doordat de voorbereiding en realisatie extra tijd vraagt en er ook vertraging optreedt loopt de realisatie/facturatie gemiddeld een boekjaar achter. Hier staat een lagere onttrekking aan de Bestemmingsreserve tegenover, zodat er geen effect is op het exploitatieresultaat.	1.546	V
Overige opbrengsten - Door de omzetting van de voorziening Baggeren naar een bestemmingsreserve, valt een bedrag van €3,236 miljoen vrij in de overige opbrengsten. Hiervan wordt €2,385 miljoen toegevoegd aan de nieuwe Bestemmingsreserve Baggeren en wordt het exploitatieresultaat niet beïnvloed. Het restant bedrag van €851.000 valt vrij in de exploitatie. - Tevens is een bedrag van €538.000 aan extra opbrengsten verantwoord wegens het verleggen van baggerkosten van de Gekanaliseerde Hollandse IJssel (GHIJ) naar o.a. Rijkswaterstaat. - Tenslotte is een bedrag van €462.000 van baggerprojecten begroot als doorbelaste personeelskosten, maar is verantwoord als overige opbrengsten (zie ook de toelichting bij personeelskosten). Dit betreft een technische verschuiving die geen invloed heeft op het exploitatieresultaat.	4.459	V
Rente en Afschrijvingen - €303.000 hogere rentekosten. De renteverhogingen die de Europese Centrale Bank (ECB) heeft doorgevoerd zorgen voor hogere rentekosten op kortlopend krediet. Het rentepercentage is opgelopen tot 4,125% vanaf eind september, terwijl in de begroting 2023 rekening is gehouden met 0,375% voor het hele jaar. Ook zijn de begrote subsidies voor Sterke Lekdijk projecten pas eind december ontvangen, waardoor meer kortlopende financiering is aangetrokken. - €70.000 hogere afschrijvingskosten. De afwijking is niet materieel.	-373	N
Totale netto lasten	6.728	V

Totale opbrengsten		
Belastingopbrengsten Watersysteemheffing - De totale netto-belastingopbrengsten voor de watersysteemheffing zijn € 230.000 lager dan initieel begroot. Op basis van de rapportages door BghU zijn de belastingopbrengsten bij de 2e Begrotingswijziging per saldo met € 400.000 verlaagd: een verhoging van € 100.000 voor Ongebouwd en verlaging van € 500.000 voor Ingezetenen. Uit de jaarcijfers van BghU blijkt dat de uiteindelijk gerealiseerde belastingopbrengsten € 169.000 hoger zijn dan de gewijzigde begroting. Voor Ingezetenen is het nadeel € 212.000 groter geworden dan was voorzien. Het aantal nieuwbouwwoningen is achtergebleven bij de inschatting die daarvoor is gemaakt. Verder is, zowel voor het belastingjaar 2023 als op oudere belastingjaren, meer kwijtgescholden. Ook op de verontreinigingsheffing is een lagere belastingopbrengst gerealiseerd dan begroot: een nadeel van € 104.000. Feitelijk is dit positief omdat er dan ook minder ongewenste verontreinigingen van het oppervlaktewater zijn geconstateerd. Voor Gebouwd en Overig ongebouwd zijn hogere belastingopbrengsten gerealiseerd. De opbrengst voor Gebouwd is € 418.000 hoger dan was begroot. Dit voordeel heeft voor het grootste deel betrekking op 'oude jaren'. Vooral voor 2022 wordt meer belasting opgelegd dan bij de jaarrekening van vorig jaar was voorzien. Het belastingdraagvlak van gemeenten die niet bij BghU zijn aangesloten blijkt hoger dan was ingeschat (grotere stijging WOZ -waarden). Dit werkt ook door voor het belastingjaar 2023. Echter doordat de nieuwbouw van woningen in 2023 ten opzichte van de inschatting is achtergebleven, wordt dit voordeel genivelleerd. Voor Overig ongebouwd is het voordeel € 75.000 hoger dan de € 100.000 die al in de begrotingswijziging was meegenomen. Ook daarvan heeft het grootste deel betrekking op 'oude jaren'.	170	V
Totale opbrengsten	170	V
Resultaat voor mutaties reserves	6.898	V

Bedragen zijn in duizenden euro's

4.2.2. Toelichting kostendrager Zuiveringsheffing

Totale netto lasten		
Personeelskosten - De lagere personeelskosten is het gevolg van niet ingevulde vacatures. Om het werk doorgang te laten vinden, is meer gebruik gemaakt van inhuurkrachten.	-101	N
Overige kosten - De kosten voor elektriciteit zijn € 1,229 miljoen hoger. Dit heeft te maken met het feit dat er bij de T2 prognose (en op basis daarvan gedane begrotingswijziging) abusievelijk geen rekening gehouden is met de btw. - Tevens is een bedrag van €686.000 te verklaren door hogere kosten voor chemicaliën en voor slibverwerking dan begroot.	-1.330	N
Overige opbrengsten - De afwijking is niet materieel en wordt niet verder toegelicht.	64	V

Rente en afschrijvingen	-466	N
- €181.000 hogere rentekosten. De renteverhogingen die de Europese Centrale Bank (ECB) heeft doorgevoerd zorgen voor hogere rentekosten op kortlopend krediet. Het rentepercentage is opgelopen tot 4,125% vanaf eind september, terwijl is begroot met 0,375%. - €285.000 hogere afschrijvingskosten dan begroot. Dit betreft een technische correctie op de afschrijvingstermijn van de RWZI Woerden, door de verschuiving van het laatste jaar van afschrijven van 2024 naar 2023.		
Totale netto lasten	-1.833	N

Totale opbrengsten		
Belastingopbrengsten Zuiveringsheffing	-1.674	N
- Ook voor de zuiveringsheffing is in 2023 een begrotingswijziging doorgevoerd: een verlaging van de belastingopbrengst van € 1,150 miljoen: € 0,350 miljoen voor woningen en € 0,800 miljoen voor bedrijven. De totale netto-belastingopbrengsten voor de zuiveringsheffing zijn uiteindelijk € 2,823 miljoen lager dan initieel begroot. Ten opzichte van de gewijzigde begroting bedraagt het nadeel daarom nog eens € 1,673 miljoen. - Op het onderdeel bedrijven is de gerealiseerde belastingopbrengst € 1,159 miljoen lager dan de gewijzigde begroting. Dit nadeel bestaat voor het grootste deel uit tegenvallende opbrengsten op de belastingjaren 2021 en 2022. Bij de jaarrekening van 2022 is ervan uit gegaan dat het belastingdraagvlak zich weer zou herstellen tot het niveau van 2019, het jaar voor de coronamaatregelen. In werkelijkheid is het draagvlak van 2021 en 2022 daar nog bij achter gebleven. Daardoor zijn over de belastingjaren 2021 en 2022 in het boekjaar lagere bedragen nog opgelegd dan bij de jaarrekening van 2022 is ingeschat. Het belastingdraagvlak van het onderdeel bedrijven is in de jaren 2020, 2021 en 2022 sterk beïnvloed door de coronamaatregelen. Bedrijven worden voor de zuiveringsheffing opgedeeld in twee categorieën met een verschillende grondslag. Eén categorie wordt aangeslagen op basis van het waterverbruik en de andere categorie op basis van de hoeveelheid vervuiling in het geloosde afvalwater. Door de coronamaatregelen zijn beide grondslagen over verschillende perioden sterk gedaald. Daarbij komt dat de afrekening achteraf wordt gedaan op basis van werkelijke hoeveelheden. Bij het opstellen van de jaarrekening wordt daardoor voor een relatief groot deel van de belastingopbrengsten een inschatting gemaakt voor wat er nog op te leggen is. De fluctuaties maakten het lastig om goede inschattingen te maken. Achteraf is nu gebleken dat bij de inschattingen onterecht als uitgangspunt is aangehouden dat het belastingdraagvlak zich, na de eerste reeks maatregelen in 2020, weer grotendeels zou herstellen tot het niveau van voor corona. - Ook voor het onderdeel zuiveringsheffing woningen is er sprake van een nadeel ten opzichte van de gewijzigde begroting. Er is € 0,514 miljoen minder aan belastingopbrengsten gerealiseerd. Aan dit nadeel liggen verschillende oorzaken ten grondslag. Het areaal is door de kleine hoeveelheid opgeleverde nieuwbouwwoningen lager dan begroot. Het bedrag aan kwijtscheldingen is ongeveer € 57.000 hoger dan begroot. Daarnaast heeft ook de aanpassing van de verordening tot lagere opbrengsten geleid. Er hebben meer verminderingen plaatsgevonden voor huishoudens die veranderden van een meer- in een éénpersoonshuishouden. Van relatief grote invloed was ten slotte de verwachte oninbaarheid van opgelegde belastingen. De BghU maakt een inschatting van de omvang van deze post. Daarvoor wordt de voorziening dubieuze debiteuren met ruim € 200.000 verhoogd. Dit levert een nadeel op voor het boekjaar 2023.		
Totale opbrengsten	-1.674	N
Resultaat voor mutaties reserves	-3.507	N

Bedragen zijn in duizenden euro's

Rekening naar kosten- en opbrengstsoort

5.1 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoort

	Rekening 2022	Begroting 2023 na BW	Realisatie 2023	Vershil na BW/ realisatie	Vershil in %
Lasten					
Rente en afschrijvingen	36.229	37.150	37.988	-838	
Personeelslasten	64.801	72.634	71.640	994	
Goederen en diensten van derden	55.327	64.744	65.298	-554	
Bijdragen aan derden	16.231	17.441	16.671	770	
Toevoeging voorzieningen/waarborgsom	5.092	6.255	6.255	0	
Totaal lasten	177.680	198.224	197.852	372	1%

Baten					
Financiële baten	879	866	933	67	
Personeelsbaten	1.248	85	707	622	
Goederen en diensten aan derden	4.365	4.178	4.760	582	
Bijdragen van overheden en derden	13.829	13.391	14.689	1.298	
Waterschapsbelastingen	139.365	144.189	142.685	-1.504	
Interne verrekeningen	15.031	18.541	20.496	1.955	
Totaal baten	174.717	181.251	184.270	3.020	2%

Resultaat voor mutaties reserves	-2.963	-16.973	-13.582	3.391	
Mutaties bestemmingsreserves	6.698	7.159	3.794	-3.365	
Nog te bestemmen resultaat	3.735	-9.814	-9.788	26	

Bedragen zijn in duizenden euro's

5.2 Toelichting rekening naar kosten- en opbrengstsoort

Lasten

Rente	Rekening 2022	Begroting 2023 na BW	Realisatie 2023	Vershil na BW/ realisatie	Vershil in %
Rente geldleningen	6.807	7.385	7.836	-451	
Rente GHIJ (interne rente)	614	560	592	-32	
Rente kortlopend < 1 jaar	0	0	0	0	
Totaal	7.421	7.945	8.428	-483	-6%

Bedragen zijn in duizenden euro's

In de paragraaf financiering van het bestuursverslag is een nadere analyse opgenomen.

Afschrijvingen	Rekening 2022	Begroting 2023 na BW	Realisatie 2023	Vershil na BW/ realisatie	Vershil in %
Materiële vaste activa	28.593	28.640	28.995	-355	
Financiële vaste activa	215	565	565	0	
Totaal	28.808	29.205	29.560	-355	-1%

Bedragen zijn in duizenden euro's

Personeelslasten	Rekening 2022	Begroting 2023 na BW	Realisatie 2023	Verschil na BW/ realisatie	Verschil in %
Salarissen	36.870	47.228	43.989	3.239	
Uitkeringen	128	100	0	100	
Sociale lasten	10.476	13.896	12.249	1.647	
Personeel van derden	13.798	8.736	12.178	-3.442	
Overige personeelslasten	3.529	2.674	3.224	-550	
Totaal	64.801	72.634	71.640	994	1%

Bedragen zijn in duizenden euro's

Topinkomens

De Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen (WNT) maximeert de bezoldiging van een topfunctionaris op een beloning van € 223.000 inclusief kostenvergoedingen en pensioenbijdrage werkgever. Voor meer informatie over de WNT verwijzen wij u naar paragraaf 9 van het bestuursverslag.

Naam	Jaar	Functie	Duur dienstverband	Omvang dienstverband	Dienstbetrekk ing
F.H.M. Apeldoorn	2022	Secretaris directeur	01-01-2022 t/m 31-12-2022	1,0 fte	Ja
F.H.M. Apeldoorn	2023	secretaris directeur	01-01-2023 t/m 31-12-2023	1,0 fte	ja

Naam	2023	2022
F.H.M. Apeldoorn		
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	152.510	145.230
Beloningen betaalbaar op termijn	22.414	22.646
Subtotaal	174.924	167.876
Individueel toepasselijke bezoldigingstermijn	223.000	216.000
-/- onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	174.924	167.876

Goederen en diensten van derden	Rekening 2022	Begroting 2023 na BW	Realisati e 2023	Verschil na BW/ realisatie	Verschil in %
Duurzame gebruiksgoederen	187	306	224	82	
Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	3.964	4.015	4.345	-330	
Energie	5.689	11.891	13.597	-1.706	
Huren, pacht en andere rechten	270	260	222	38	
Leasebetalingen operational lease	2.171	2.496	2.305	191	
Verzekeringen	455	493	504	-11	
Belastingen	67	653	613	40	
Onderhoud door derden	10.415	9.466	9.976	-510	
Overige diensten door derden	32.109	35.164	33.512	1.652	
Totaal	55.327	64.744	65.298	-554	-1%

Bedragen zijn in duizenden euro's

Energie

In de begroting 2023 is bij de energiekosten onvoldoende rekening gehouden met BTW berekeningen. Daarnaast is de overschrijding van de energiekosten het gevolg van de sterk stijgende energieprijzen.

Onderhoud door derden

In 2023 is er voor onderhoud door derden € 510.000 meer uitgegeven dan begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een overschrijding van € 693.000 op mechanisch /electrotechnisch onderhoud. Daarnaast een overschrijding op baggeren waterlopen van € 311.000 en € 116.000 overschrijding op schoonmaakwerkzaamheden. Daar tegenover staat een onderschrijding van € 73.000 op beheer en onderhoud waterlopen, objecten, kaden en dijken. Bouwkundig onderhoud heeft een onderschrijding van € 313.000 en onderhoud van persleidingen en geurbestrijding heeft een onderschrijding van € 230.000.

Overige diensten door derden

In 2023 is er voor overige diensten door derden € 1,652 miljoen minder uitgegeven dan begroot. Onderstaand een toelichting van de afwijkingen groter dan € 250.000.

	afwijking	afwijking
Externe deskundige adviezen	708	14%
Overige diensten derden	494	6%
Kosten onvoorzien	425	100%

Bedragen zijn in duizenden euro's

Bij de post externe deskundigen adviezen is de onderschrijding met een bedrag van € 708.000 voornamelijk het gevolg van een lagere inzet van extern deskundigen bij het Klimaat programma, Veiligheidstoetsing waterkeringen, Beheer en beleid watersystemen, Organisatiebeleid en – beheer, Duurzaamheidsprogramma en bij Toekomst bestendig begroten.

Bij de overige diensten derden is de onderschrijding gevolg van lagere kosten op ICA exploitatie projecten, Informatiemanagement, Digitale Transformatie en Assets. Daar tegenover staan overschrijdingen bij Zuiver en Vergunning & Handhaving. Bij de post kosten onvoorzien is de risicoreservering voor onvoorzien kosten van € 425.000 niet besteed.

Bijdragen aan derden	Rekening 2022	Begroting 2023 na BW	Realisatie 2023	Verschil na BW/ realisatie	Verschil in %
Bijdragen aan overheden	15.393	16.140	15.779	361	
Bijdragen aan overigen	838	1.301	892	409	
Totaal	16.231	17.441	16.671	770	4%

Bedragen zijn in duizenden euro's

Bijdragen aan overheden en overigen

In 2023 is er bij de post bijdragen aan overheden een onderschrijding van € 361.000. Dit is het gevolg van een onderschrijding van € 1,500 miljoen op bijdragen aan openbare lichamen in het kader van Gezond Water en het Klimaatprogramma. Daarnaast is er een overschrijding op bijdragen aan het Rijk van € 800.000 in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma en aan de Provincies van € 300.000 in het kader van het Gezond Water programma.

De onderschrijding van € 409.000 bij bijdragen aan overigen wordt voornamelijk veroorzaakt door een lagere bijdrage dan begroot bij het Centraal Management, het Klimaat programma, Zuiver, het Veenweide programma.

Toevoegingen voorzieningen	Rekening 2022	Begroting 2023 na BW	Realisatie 2023	Verschil na BW/ realisatie	Verschil in %
Toevoegingen aan voorzieningen	5.079	6.207	6.207	0	
Totaal	5.079	6.207	6.207	0	0%

Bedragen zijn in duizenden euro's

Toevoegingen voorzieningen:

Toevoeging aan de voorzieningen is conform de begroting.

Toevoegingen waarborgsom	Rekening 2022	Begroting 2023 na BW	Realisatie 2023	Verschil na BW/ realisatie	Verschil in %
Toevoeging waarborgsom	13	48	48	0	
Totaal	13	48	48	0	0%

Bedragen zijn in duizenden euro's

De toevoeging waarborgsom betreft de interne rente waarborgsom RWZI.

Baten

Financiële baten	Rekening 2022	Begroting 2023 na BW	Realisatie 2023	Verschil na BW/ realisatie	Verschil in %
Dividenduitkering	195	200	235	35	
Interne rente	70	106	106	0	
Interne rentebaten GHJ	614	560	592	32	
Totaal	879	866	933	67	7%

Bedragen zijn in duizenden euro's

Personeelsbaten	Rekening 2022	Begroting 2023 na BW	Realisatie 2023	Verschil na BW/ realisatie	Verschil in %
Baten ivm salarissen en sociale lasten	1.060	85	707	622	
Totaal	1.060	85	707	622	732%

Bedragen zijn in duizenden euro's

Baten in verband met salarissen en sociale lasten

In 2023 is een bedrag van € 243.000 ontvangen i.v.m. uitkeringen ziektewet. Dit bedrag is niet begroot.

De opbrengst van detachering van personeel is € 380.000 hoger dan in de begroting is opgenomen.

Goederen en diensten aan derden	Rekening 2022	Begroting 2023 na BW	Realisatie 2023	Verschil na BW/ realisatie	Verschil in %
Verkoop van grond	0	0	0	0	
Verkoop van overige goederen	0	0	16	16	
Verkoop van duurzame goederen	0	0	0	0	
Opbrengst uit grond en water	146	140	208	68	
Opbrengst uit overige eigendommen	159	105	82	-23	
Diensten voor derden/ov opbrengsten	4.060	3.933	4.454	521	
Totaal baten	4.365	4.178	4.760	582	14%

Bedragen zijn in duizenden euro's

Diensten voor derden/overige opbrengsten

Het verschil in diensten voor derden / overige opbrengsten wordt veroorzaakt door een hogere opbrengst van € 267.000 op de post opbrengst grensoverschrijdend afvalwater en € 113.000 op Beheer zuiveringsinstallaties en Circulair waterketen. Daarnaast nog een hogere opbrengst van € 70.000 bij Beheer cultuurhistorische objecten en van € 40.000 bij Thema- en gebiedsgerichte plannen.

Bijdragen van derden	Rekening 2022	Begroting 2023 na BW	Realisatie 2023	Vershil na BW/ realisatie	Vershil in %
Bijdragen van overheden	13.472	13.387	14.359	972	
Bijdragen van overigen	357	4	330	326	
Totaal	13.829	13.391	14.689	1.298	10%

Bedragen zijn in duizenden euro's

Bijdragen van overheden

De hogere opbrengst van € 972.000 is het gevolg van:

Bijdragen vanuit de Europese Unie voor:

- Netwerk Water & Klimaat € 108.737

Bijdragen vanuit het Rijk voor:

- uitvoering Wet Open Overheid € 188.000

Bijdragen vanuit de Provincie voor:

- subsidiebijdragen van € 105.000 van de Provincie voor het project 'Bedrijvenproef Sturen met grondwater Spengen fase 2'.
- Gezond water programma € 100.000
- wegvangen exotische rivierkreeften € 28.000
- thermische energie uit oppervlakte water i.h.k.v. de energietransitie € 50.000

Bijdragen vanuit overige openbare lichamen voor:

- aanzuivering van het tekort MRB 2023 vanuit de balans van € 137.000
- subsidiewijziging inzake Capaciteitstoename KWA van € 208.165

Bijdragen van overigen

De extra ontvangsten hebben betrekking op het doorberekenen van kosten baggerwerkzaamheden GHIJ in 2023. Er is een bijdrage van € 330.000 doorbelast aan het netwerkmanagement, dit bedrag is niet in de begroting opgenomen.

Waterschapsbelastingen (netto belastingopbrengst per categorie)	Rekening 2022	Begroting 2023 na BW	Realisatie 2023	Vershil na BW/ realisatie	Vershil in %
Watersysteemheffing ingezetenen	30.509	32.746	32.525	-221	
Watersysteemheffing gebouwd	37.998	40.646	41.064	418	
Watersysteemheffing ongebouwd	6.169	6.219	6.294	75	
Watersysteemheffing natuur	77	75	76	1	
Verontreinigingsheffing	201	212	108	-104	
Zuiveringsheffing	64.411	64.291	62.618	-1.673	
Netto belastingopbrengsten	139.365	144.189	142.685	-1.504	-1%

Bedragen zijn in duizenden euro's

In het bestuursverslag 2023 staat een uitgebreide toelichting op de belastingopbrengsten.

Interne verrekeningen	Rekening 2022	Begroting 2023 na BW	Realisatie 2023	Vershil na BW/ realisatie	Vershil in %
Vrijval voorzieningen	0	0	3.236	3.236	
Geactiveerde personeelslasten projecten	13.252	17.930	15.529	-2.401	
Geactiveerde bouwrente	483	611	875	264	
Geactiveerde uren baggerprojecten	1.296	0	856	856	
Totaal	15.031	18.541	20.496	1.955	10%

Bedragen zijn in duizenden euro's

In 2023 zijn minder productieve uren geschreven op investeringsprojecten en productieve uren op inhuur projecten. Ook de doorbelaste overhead vast – en inhuur personeel is lager dan begroot. Hierdoor is de opbrengst van de geactiveerde personeelslasten projecten € 2,401 miljoen lager dan begroot. Voor de geactiveerde bouwrente is de realisatie € 264.000 hoger dan begroot.

6. Specificaties

In paragraaf 6.1 wordt een totaaloverzicht gegeven van alle investeringsprojecten die aan het begin van het begrotingsjaar nog onderhanden zijn en die in het lopende jaar zijn gestart.

Hieronder worden de opgenomen kolommen in de totaaloverzichten nader toegelicht.

Categorie activa	Naam categorie activa
OHW t/m 2022	OHW = onderhanden werken, betreft projecten die op 31 december 2022 nog onderhanden zijn.
(Des)investeringen 2023	Gerealiseerde kosten in 2023 van de projecten.
Doorbelasting aan derden 2023	Ontvangen doorbelasting aan derden in 2023.
Subsidie 2023	Ontvangen subsidie in 2023.
Totaal mutatie 2023	Som van (des)investeringen minus doorbelasting aan derden minus subsidie.
Overboeking OHW 2023	Projecten die in 2023 gereedgekomen zijn en daardoor niet meer onderhanden zijn.
OHW t/m 2023	Projecten die op 31 december 2023 nog onderhanden zijn.

6.1 Specificatie onderhanden werk en restant krediet per 31-12-2023

Categorie activa		OHW t/m 2022	(Des)investering 2023	Doorbelasting aan derder/subsidie 2023	Totaal mutatie 2023	Overboeking OHW 2023	OHW t/m 2023
Gronden		0	5.436.371	200.000	5.236.371	-5.236.371	0
Vervoermiddelen		0	131.956	0	131.956	-131.956	0
Overige bedrijfsmiddelen		648.995	1.111.319	0	1.111.319	-1.480.206	280.108
Bedrijfsgebouwen/woonruimten		106.558	481.838	0	481.838	-244.294	344.102
Waterkeringen		15.998.602	56.577.871	39.765.223	16.812.648	-13.212.982	19.598.268
Watergangen, kunstwerken en gemalen		8.439.390	14.885.198	10.210.313	4.674.885	-3.040.813	10.073.462
Zuiveringstechnische werken		8.321.496	7.815.910	307.016	7.508.894	-8.397.793	7.432.597
Wegen		0	0	0	0	0	0
Totaal		33.515.041	86.440.463	50.482.552	35.957.911	-31.744.415	37.728.537

Voor een gedetailleerde toelichting op de kredieten van grote projecten wordt verwezen naar het bestuursverslag bijlage 2 investeringen – rapportage grote projecten. Op basis van de uitputting in 2023 van de kredieten is de inschatting dat de beschikbaar gestelde kredieten toereikend zijn voor de totale uitvoering van de projecten.

6.2 Staat van vaste schulden

Omschrijving lening	%	Datum rente	Einddatum lening	Datum aflossing		saldo 31-12-2022	rente 2023	aflossing 2023	Stand 31-12-2023
NWB 1-28647 (oud 1-14218)	2,588	1-aug	1-8-2044	1-aug	1-8	9.529.384	246.620		9.529.384
NWB 1E0014419	5,750	27-feb	27-2-2022	27-feb	27-2	-			-
NWB 1E0015886	4,590	1-mei	1-5-2024	1-mei	1-5	544.536	29.160	272.268	272.268
NWB 1E0020340 / 28721	2,341	1-jun	1-6-2046	1-jun	1-6	6.988.215	163.594		6.988.215
NWB 1 0023587	3,990	7-jan	7-1-2030	7-jan	7-1	8.000.000	319.200	1.000.000	7.000.000
NWM 1 0024210	3,650	29-jun	29-6-2030	29-jun	29-6	4.800.000	186.150	600.000	4.200.000
1-24494	4,345	30-sep	30-9-2030	30-sep	30-9	3.200.000	152.075	400.000	2.800.000
1-24613	4,045	31-mrt	31-3-2031	31-mrt	31-3	3.600.000	149.665	400.000	3.200.000
geldlening 102 - 28690 (VH 24926)	3,085	1-okt	1-10-2034	1-okt	1-10	14.400.000	444.240		14.400.000
geldlening 103 - 28648 (oud 1-25382)	3,941	1-aug	1-8-2044	1-aug	1-8	15.000.000	591.150		15.000.000
geldlening 104 - 28691 (VH 25965)	4,199	1-sep	1-9-2045	1-sep	1-9	35.000.000	1.469.650		35.000.000
geldlening 106 (27481) start 07/12/2011	3,210	1-jul	1-7-2041	1-jul	1-7	15.000.000	481.500		15.000.000
geldlening 107 (28605) start 18-12-2014	1,924	1-aug	1-8-2039	1-aug	1-8	12.000.000	230.880		12.000.000
geldlening 108 (1-28683) start 20-2-2015	1,548	1-aug	1-8-2040	1-aug	1-8	6.000.000	92.880		6.000.000
Geldlening 109 (1-29231)	1,435	1-jul	1-7-2047	1-jul	1-7	17.600.000	252.560		17.600.000
Geldlening 110 (1-29300)	0,885	2-mei	2-5-2030	2-mei	2-5	16.000.000	147.500	2.000.000	14.000.000
Geldlening 111 (2-29399)-start 1-9-2017	1,800	1-sep	1-9-2049	1-sep	1-9	10.000.000	180.000		10.000.000
Geldlening 112 (2-29400)-start 1-9-2017	1,800	1-sep	1-9-2049	1-sep	1-9	10.000.000	180.000		10.000.000
Geldlening 113 (2-29398)-start 1-12-2017	1,300	1-dec	1-12-2033	1-dec	1-12	8.500.000	119.438	750.000	7.750.000
Geldlening 114 (2-29397)-start 1-12-2017	1,300	1-dec	1-12-2033	1-dec	1-12	8.500.000	119.438	750.000	7.750.000
Geldlening 115 (2-29406)-start 1-06-2018	1,279	1-jun	1-6-2033	1-jun	1-6	8.500.000	112.712	750.000	7.750.000
Geldlening 116 (2-29407)-start 1-06-2018	1,279	1-jun	1-6-2033	1-jun	1-6	8.500.000	112.712	750.000	7.750.000
Geldlening 117 (2-29408)-start 1-06-2018	1,861	1-jun	1-6-2046	1-jun	1-6	10.000.000	186.100		10.000.000
Geldlening 118 (2-29409)-start 1-06-2018	1,861	1-jun	1-6-2046	1-jun	1-6	10.000.000	186.100		10.000.000
Geldlening 119 (2-29505) start 1-04-2019	1,716	1-apr	3-4-2040	1-apr	1-4	18.000.000	313.170	1.000.000	17.000.000
Geldlening 120 (2-29506) start 1-04-2019	1,533	1-apr	3-4-2035	1-apr	1-4	17.400.000	271.724	1.300.000	16.100.000
Geldlening 121 (40.116475) start 21-06-2023	3,164	21-jun	21-6-2060	21-jun	21-6				10.000.000
Geldlening 122 (1-0040156) start 25-09-2023	3,310	1-sep	1-9-2054	1-sep	1-9				10.000.000
ingen						277.062.135	6.738.217	9.972.268	287.089.867

Bedragen zijn in euro's

6.3 Bijlage SiSa verantwoording NPLG

Verantwoording uitvoeringskosten NPLG 2023

Voor het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) hebben de provincies in 2023 hun Provinciaal Programma Landelijk Gebied ingediend bij het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Bij het schrijven van de provinciale plannen heeft het Waterschap een substantiële bijdrage geleverd door de inzet van een drietal medewerkers en twee inhuurkrachten.^{1 2} Het ministerie van LNV heeft eind 2023 een subsidieregeling opengesteld waarin elk Waterschap voor de inzet van uren aan het NPLG een subsidieaanvraag kon indienen tot maximaal 300.000 euro. De subsidie dient volgens de subsidieregeling via de jaarrekening verantwoord te worden. In onderstaand tabel is zichtbaar hoe deze kosten zijn besteed en worden verantwoord.

NPLG Uitvoeringskosten 2023		
Naam Waterschap	Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	
Adres	Poldermolen 2, Houten	
Regeling	Uitvoeringskosten NPLG waterschappen	
Beschikkingnummer	1400013921	
Verantwoording	Raming subsidiebeschikking	Realisatie
Bijdrage (incl. BTW)	€ 300.000,00	€ 347.759,19
Aan welke activiteiten zijn de gelden besteed en voor hoeveel FTE? De geraamde inzet van 3 eigen medewerkers en 2 inhuur medewerkers bestaat uit respectievelijk 1,5 fte eigen personeel en 0,7 fte inhuur.	2,2 FTE	2,33 FTE
Coördinatie, inbreng UPLG (schrijfteam) en bestuurlijk proces (raming 0,6 fte eigen personeel; werkelijk 0,67 fte)	€ 81.000,00	96.035,95
Coördinatie, inbreng ZH-PLG, UvW en instrumentarium (raming 0,5 fte eigen personeel; werkelijk 0,56 fte)	€ 68.500,00	82.519,76
UPLG-proces Kromme Rijnstreek, bestuurlijk proces Utrecht-Oost (raming 0,4 fte eigen personeel; werkelijk 0,44 fte)	€ 42.500,00	54.465,51
ZH-PLG proces Nieuwkoop, inbreng ZH-PLG inhoudelijk (raming 0,2 fte inhuur; werkelijk 0,22 fte)	€ 42.000,00	48.744,94
Vertaling naar gebiedsprocessen, UPLG-proces Utrechtse waarden (raming 0,5 fte inhuur; werkelijk 0,44 fte)	€ 66.000,00	65.993,03

¹ UPLG – Utrechts Programma Landelijk Gebied

² ZH-PLG – Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied

7. Controleverklaring

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het algemeen bestuur van Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden.

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden te Houten gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2023 als van de activa en passiva van Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden op 31 december 2023 in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit; en
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2023 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het controleprotocol dat is vastgesteld door het Algemeen Bestuur op 20 december 2023.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de exploitatierekening naar programma's, naar kostendragers en naar kosten- en opbrengstsoorten over 2023; ;
- 2 de balans per 31 december 2023;
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;;

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, hoofdstuk 5 van het Waterschapsbesluit, de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023, het door het Algemeen Bestuur vastgestelde controleprotocol op 20 december 2023 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2023 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en de rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 1.978.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in hoofdstuk 5 van het Waterschapsbesluit.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling Controleprotocol WNT 2023. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het Algemeen Bestuur overeengekomen dat wij aan het Algemeen Bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 98.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's

De verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude ligt primair bij het Dagelijks Bestuur. Onze rol als accountant is om vast te stellen dat de jaarrekening vrij is van materiële afwijkingen door fouten of fraude. Bij fraude is het risico dat een afwijking niet ontdekt wordt groter dan bij fouten, omdat fraude vaak samen gaat met activiteiten om de fraude te verhullen. Wij hebben ten aanzien van de relevante processen de opzet en het bestaan geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing. Daarnaast hebben wij de mogelijkheden tot fraude en eventuele fraudesignalen met het management en het Dagelijks Bestuur besproken. De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

- Het risico dat het management en het Dagelijks Bestuur maatregelen van interne beheersing doorbreekt. Zij hebben de gelegenheid om schattingen te kunnen beïnvloeden. De belangrijkste schattingsposten in de jaarrekening betreffen de waardering van de voorzieningen en de inschatting van de inbaarheid van uitstaande (debiteuren)vorderingen. Wij hebben getoetst of de gekozen methode en gehanteerde significante veronderstellingen passend zijn. Wij hebben daarnaast journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht, waarbij wij tevens aandacht hebben besteed aan het identificeren van significante transacties buiten de normale bedrijfsvoeringuitoefening.
- Het risico dat een medewerker misbruik maakt van toegekende betalingsbevoegdheden en/of mogelijkheid tot wijzigen van crediteurenstamgegevens. Wij hebben controlewerkzaamheden uitgevoerd die inspelen op dit frauderisico waaronder het beoordelen van de rechten in de financiële administratie en de bankapplicatie. Daarnaast hebben wij een bankanalyse uitgevoerd.

Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van bovengenoemde risico's.

Controleaanpak veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie

Het Dagelijks Bestuur heeft in de paragraaf weerstandsvermogen een analyse opgenomen inzake het opvangen van geschatte financiële risico's in relatie tot de financiële positie. Onze werkzaamheden ten aanzien van deze analyse bestaan onder andere uit:

- Het inspecteren van de meerjarenbegroting en de beoordeling van de provincie als toezichthouder hierop;
- Het inspecteren van de wijze waarop een risico inventarisatie is uitgevoerd en hoe het weerstandsvermogen wordt bepaald;
- Het evalueren en bespreken van de financiële risico's en belangrijke veronderstellingen en uitgangspunten met het management en het dagelijks bestuur;
- Het overwegen of alle relevante informatie die wij als gevolg van onze controle hebben verkregen op een juiste wijze is opgenomen en toegelicht in de analyse. Wij hebben hierbij in het bijzonder aandacht besteed aan de financiële risico's gerelateerd aan de HWBP dijkversterkingsprojecten;
- Het analyseren of de huidige en de benodigde financiering voor het kunnen continueren van het geheel van waterschapstaken is gewaarborgd, inclusief het voldoen aan relevante convenanten.

Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de opgenomen analyse en de uitkomsten hiervan op de inschatting van de weerbaarheid door het Dagelijks Bestuur. Voor de volledigheid merken wij op dat de daadwerkelijke uitkomsten van gebeurtenissen kunnen afwijken van de gedane aannames en veronderstellingen in de risico analyse.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van

een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. De andere informatie bestaat uit:

- het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen; en
- de bijlagen

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in artikel 109, lid 3 onder de Waterschapswet en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het Dagelijks Bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur

Het Dagelijks Bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het in Nederland geldende Waterschapsbesluit. Het Dagelijks Bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder verordeningen, zoals opgenomen in het normenkader.

In dit kader is het Dagelijks Bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het Dagelijks Bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van de relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het Dagelijks Bestuur afwegen of de financiële positie voldoende is om het Waterschap in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het Dagelijks Bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het Algemeen Bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van het Waterschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende

afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het controleprotocol en het normenkader voor de financiële rechtmatigheid dat is vastgesteld door het Algemeen Bestuur, het Controleprotocol WNT 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
 - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
 - dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen,het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het waterschap;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het Dagelijks Bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het Dagelijks Bestuur gehanteerde afweging dat het waterschap in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het waterschap haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat het waterschap de financiële risico's niet kan opvangen;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van het waterschap, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van het waterschap. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met het Algemeen Bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Eindhoven, 26 juni 2024

Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

w.g. T.M.M. van Lierop RA MSc

8. Besluit

Opmaak, ter inzage legging en vaststelling

Deze rekening is aldus opgemaakt door het college van dijkgraaf en hoogheemraden van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden d.d. 07 mei 2024.

, dijkgraaf
J.C.H. Haan

, secretaris-directeur
C. Apeldoorn

Deze rekening heeft, na voorafgaande kennisgeving, met alle bescheiden van 27 juni 2024 t/m 10 juli 2024 voor een ieder ter inzage gelegen.

Deze rekening is op 10 juli 2024 vastgesteld door het algemeen bestuur van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden.

, voorzitter
J.C.H. Haan

, secretaris
C. Apeldoorn